

תמצית הש"ס

סיכומי גפ"ת קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

גליון 56 ללומדי דף הכולל | זבחים ס"א. – פ"א: | כסלו טבת ה'תשפ"ו

מהיכן ידעו את מקום המזבח – לרבי אלעזר ראו מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו. ולרבי יצחק נפחא ראו אפרו של יצחק שמונח באותו מקום. ולרבי שמואל בר נחמני מכל בית המקדש הריחו ריח קטורת, ומשם הריחו ריח אבנים. ולרבה בר בר חנה עלו עמהם ג' נביאים – חגי זכריה ומלאכי, אחד העיד על המזבח שאפשר להוסיף עליו עד ס' אמה, אחד העיד על מקום המזבח היכן היה, ואחד העיד שמקריבים אף שאין בית דקדושת הבית קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, (ולא דמי לקדושת הארץ דקיימא לן דבטלה. תוד"ה ואחד). (וי"א שאת שני הדברים הראשונים העיד נביא אחד, והשלישי העיד על התורה שתיכתב אשורית שמתחילה ניתנה להם בכתב עברי).

מה מעכב במזבח – קרן כבש ויסוד וריבוע מעכבים, אבל מידת ארכו ורחבו וקומתו אינם מעכבים. דכל מקום שנאמר "המזבח" היינו לעיכובא דמשמע שרק כשהוא כך הוא נקרא מזבח, ובלבד שלא יפחות ממזבח שעשה משה, שהיה חמש אמות על חמש אמות, (ואמה למקום המערכה), ולפי זה הא דכתיב "ונתת אותה תחת כרכוב המזבח מלמטה" דלרבי היינו כיור ציורים סביב מעל האמצע, ולרבי יוסי ברבי יהודה זה הסובב, כיון דכתיב "המזבח" זה מעכב, וכדמצינו שאותו היום שניסך כהן צדוקי מי החג ע"ג רגליו ורגמוהו כל העם ונפגמוהו קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו, דאף שאינו כשר לעבודה עי"ז וכנ"ל, מ"מ רצו שלא יראה המזבח פגום. ומלבד הכרכוב הנ"ל דכתיב ביה "תחת כרכובו מלמטה עד חציו" והוא היה לנוי והיה סימן להבדיל בין דמים העליונים לתחתונים, היה גם כרכוב בראש המזבח בין קרן לקרן והיה עמוק מעט כדי שבשפתו יהיה מעקה קטן מסביב כדי שלא יחליקו, ומקום הליון רגלי הכהנים הוא אמה נוספת, שהרי לא היו הולכים בין קרן לקרן.

ס"ב: גזירין שהיו מסדרים בראש המזבח שעשה משה, היה אורכם אמה ורוחבם אמה, והיינו אמה גדועה – קצרה, שלא יצאו חוץ למערכה וימנעו את הכהנים מלהקיף, דכתיב "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" שלא יהיו עצים יוצאים מן המזבח כלום. ועובי הגזירים כמחק גודש סאה.

כבש המזבח

הכבש היה **בצד דרום** של המזבח, דכתיב "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה" שיהא ירך – רגלים בצפון ופנים בדרום, כאדם השוכב ורגליו לצפון נמצא ראשו ופניו לדרום, דכתיב "רובע" דמשמע שיהיה רבוע ויהיה מרובע. ובברייתא לומדים שהכבש בדרום מדכתיב "ומעלותיהו פנות קדים" שיהיה המעלה באופן שהפניות לימין יהיו למזרח, ואין לומר שהפניות לשמאל יהיו למזרח, דגבי ים של שלמה כתיב "עומד על שנים עשר בקר, שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה" ומבואר שכל הפניות (דהא כתיב פונים יתירה) הם דרך ימין למזרח שהרי סיבוב מצפון למערב הוא לצד ימין.

אורך הכבש ל"ב אמה, ורוחבו ט"ז.

אורי יש בין הכבש למזבח, דכתיב "ועשית עולותיך הבשר והדם", מה דם בזריקה אף בשר בזריקה. ואין

דיני המזבח מקומו וגודלו

ס"א: איזה מזבחות היו מאבנים – ראב"י לומד מדכתיב ג' פעמים אבנים, שמזבח של שילה, ושל נוב וגבעון שהם נחשבים אחד מפני שניהם במה ואינם קדושים, ושל בית המקדש, היו מאבנים. הגמ' שואלת מהא דאיתא בברייתא שהאש שירדה בימי משה לא נסתלקה מעל מזבח הנחושת שבשעת המסעות היו כופים עליה פסכטר אלא בימי שלמה נסתלקה למזבח שעשה שלמה, (והאש שירדה בימי שלמה לא נסתלקה עד שסילקה מנשה), ואם בנו בשילה מזבח אבנים א"כ נסתלקה מהמזבח של נחושת כבר אז. הגמ' מיישבת דס"ל כרבי נתן שהמזבח בשילה היה מנחושת חלולה מלאה אבנים. ורב נחמן בר יצחק מיישב שהכונה שלא נסתלקה לבטלה, והיינו שהיתה שולחת אש למזבח האבנים, שכהיו מקטירים על של אבנים היו זיקים ולהבות יוצאת מאש של שמים שבמזבח הנחושת שעשה משה שאף הוא היה מונח שם, ולרב פפא האש היתה עוברת ממזבח למזבח.

כשעלו ישראל מן הגולה הוסיפו על המזבח ד' אמות בצד דרום וד' אמות בצד מערב ואז היה היסוד ל"ב על ל"ב, ומקום המערכה לאחר הורדת אמה בכל צד ליסוד ואמה לסובב ואמה לקרנות ואמה למקום הליון רגלי הכהנים כ"ד על כ"ד, אבל בבית ראשון היה היסוד כ"ח על כ"ח ומקום המערכה כ' על כ'. ובטעם הדבר רב יוסף מבאר שעשו כך משום שהגודל לא הספיק לכל הקרבנות, שאף שבמקדש ראשון היו רבים כחול אשר על הים, ובמקדש שני היו ארבע רבוא, מ"מ במקדש ראשון היתה אש של שמים מסייעת משא"כ במקדש שני שאף שהיא היתה לא סייעתם. לגירסת ר"ת (תוד"ה ארבע) הוסיפו ד' אמות בצדדים צפון ומערב, דאל"כ היה המזבח ד' אמות בחלקו של יהודה, דמסתמא בבית ראשון לא היה יסוד לקרן דרומית מזרחית לפי שלא היה בחלקו של בנימין, וא"כ כשהוסיפו בבית שני זה היה בחלקו של יהודה. והתוס' מסכימים לגירסת הספרים שהוסיפו בצד דרום ומערב, ומארים שבבית ראשון כן היה יסוד לקרן דרומית מזרחית, ורק בבית שני כשהוסיפו ד' אמות זה הגיע עד סוף חלקו של בנימין ולא היה שם יסוד. והא שממעטים קרן דרומית מזרחית מפני שאין לה יסוד, הכונה לבית שני, אי נמי גם בבית ראשון אינה נחשבת קרן כיון שלא היה לה יסוד משני הצדדים, אי נמי אף בבית ראשון לא היו נותנים שם דמים מפני שבבית שני לא היה שם יסוד.

ורבי שמעון בן פזי מבאר שהוסיפו על המזבח שמשכו קרן מערבית דרומית לדרום ולמערב לצורך השיתין ששם היו מנסכים נסכים, דמעיקרא בימי שלמה היה באותו מקום בור והנסכים היו שותתים מהמזבח לרצפה ונקלטים בבור, מפני שסברו ש"מזבח אדמה" היינו אטום באדמה שלא יהיה חלול, ובבית שני צירפו את מקום הבור לשטח המזבח ועשו נקבים בראש המזבח כדי שהנסכים ירדו לשם, סברו ששתיה כאכילה שכומו שהאכילה מתעכלת במזבח אף השתיה תיבלע במזבח, ו"מזבח אדמה" היינו שיהיה מחובר באדמה ולא יהיה בנוי ע"ג כפיין או מחילות. ובור של שיתין לא נחשב מחילה, מפני שהוא עשוי לצורך המזבח. תוד"ה ולא.

ס"ב. רב יוסף מבאר באופן אחר ממה שביאר קודם, שהרי רב יוסף חלה ונעקר תלמודו ולפעמים היה נזכר בדבר אחר וחזרו בו, שבבית שני הגיעו למידות האמיתיות של המזבח, דכתיב "ויכינו המזבח על מכונותיו", דדרשו הא דכתיב "זה הוא בית ד' האלוקים, וזה מזבח לעולה לישראל", מה הבית ס' אמה אף מזבח ס' אמה מקודשות אם ירצו, ולא הוצרכו לשישים אמה, ומידת ארכו ורחבו וקומתו אין מעכבין.

ס: אכילת בכור ומעשר בירושלים בזמן הזה – לרבי ישמעאל אין לאכול מעשר שני בירושלים בלא פדיון בזמן הזה אף דס"ל שקדושת הארץ לא בטלה וחייבים מן התורה להפריש תרומות ומעשרות, דכתיב "והבאתם שמה וכו' מעשרותיכם וכו' ובכורות בקרכם" מה בכור אינו אלא לפני הבית אף מעשר אינו אלא לפני הבית. ובבכור עצמו סובר רבי ישמעאל דקדושה ראשונה של בית קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא (דלמ"ד שקידשה לעתיד לבוא מקריבים אע"פ שאין בית), והיכא שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים אין לאכול את הבשר, דהוקש בשרו לדמו דכתיב "את דמו תזרוק וכו' ובשרם יהיה לך". ואף שבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, מעשר דגן חולין הוא, ולמ"ד דאזלינן בתר מלמד, דם ובשר הם דבר אחד. ואין ללמוד מעשר מבכור בבמה מצינו, דמה לבכור שכן טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ולכן הוא צריך בית ומזבח, ואין לומר ביכורים יוכיחו שאין טעונים מתן דמים והם צריכים בית דכתיב "לפני מזבח", דמה לביכורים שכן טעונים הנחה לפני המזבח, ולכן הם טעונים בית. ואין ללמוד מצד השוה, דמה לאלו שכן יש בהם צד מזבח זה למתן דמים וזה להנחה.

התוס' (ד"ה מא') הקשו על דברי רש"י דאי קסבר לא קידשה לעתיד לבוא, היכי משכחת מעשר שני דאורייתא כיון דבטלה קדושת הארץ. ותירצו דמשכחת במעשר שגדל בפני הבית וחרב הבית אי נמי אפי' קסבר לא קידשה הני מילי קדושת הבית, אבל קדושת הארץ לא בטלה, ונתחייבו בתרומות ומעשרות, כמו שכשחרב שילה בטלה קדושת הבית ולא בטלה קדושת הארץ. ושיטת התוס' כגירסת הספרים אמר רבינא לעולם קסבר קידשה וכו', ולא מיירי כלל בחובת העלאת אלא אם יכול לאוכלו בזמן הזה או לא, וילפינן אכילת מעשר מאכילת בכור דמה אכילת בכור בעיא מזבח משום דאיתקש בשרו לדמו, אף אכילת מעשר בעיא מזבח, ואין שום מעשר נאכל בזמן הזה.

והנה איתא בברייתא שבשעת סילוק מסעות במדבר כשהיו מורידים את המשכן ומסלקים את המזבחות, היו הקדשים נפסלים, וזבים ומצורעים משתלחים חוץ למחיצה דאכתי אהל מועד הוא. ובברייתא אחרת איתא שבשתי מקומות קדשים נאכלים כשהמשכן במקומו ובכל מקום כשנוסעים. ויש סתירה בין הברייתות. ורבי ירמיה רוצה להוכיח מכאן שקדשי קדשים נפסלים וקדשים קלים נאכלים, ודלא כאביי דס"ל שגם קדשים קלים נפסלים.

ס"א. ורבינא מבאר ששתי הברייתות מדברות בקדשים קלים, אלא שהברייתא הראשונה כרבי ישמעאל והברייתא השניה כחכמים. או ששתי הברייתות מדברות בקדשי קדשים, ו'בשני מקומות' היינו קודם שיעמידו הלויים את המשכן – לא דווקא, שהרי בתחילה חנו בני גרשון ובני מררי נושאי המשכן והקימו אותו, ואח"כ חנו בני קהת נושאי המזבחות (והארון וכלי השרת), ובנטיעתם היו מורידים תחילה את המשכן ונסעו בני גרשון ובני מררי אחרי דגל אחד, ובני קהת נשאו אחרי שני דגלים, כדי שבני גרשון יחנו תחילה ויקימו את המשכן לפני בוא בני קהת, (ואם שינו את הסדר, לל"ק ברש"י כל הקרבנות שנשחטו אז פסולים, ולל"ב ברש"י דווקא שלמים פסולים דכתיב בהו "ושחטו פתח אהל מועד", אבל שאר הקרבנות כשרים. ולתוס' (ד"ה קודם) ילפינן שאר קרבנות משלמים, וזה דין דאורייתא מהקישא ד"זאת התורה"), ולאחר שיפרקו הלויים את המשכן (-הקלעים והחצר, ועדיין המזבח קיים. רש"י. ולתוס' (ד"ה ולאחר וד"ה קדשים) צריך שגם לא יפרקו את קלעי החצר) וקמ"ל שלא נפסל ביוצא, דכתיב "ונסע אהל מועד" שאע"פ שנסע אהל מועד הוא.

לומר שהיה עומד לצד המערכה וזורק, שהרי היה זורק למערכה דלוקה וא"צ קרא לזה דבע"כ הוא זורק, או דילפינן מדם שיהיה אויר קרקע מפסיקו. לאו דווקא קרקע, שהרי הכבש היה עולה אמה על היסוד ואמה על הסובב. ובלאו האי קרא היה צריך אויר משום דכתיב "סביב", אלא דלזה סגי במשחו, והכא בעינן אויר גדול וניכר שהוא לצורך אויר. תוד"ה אויר.

שני כבשים קטנים היו יוצאים מן הכבש ובהם היו פונים ליסוד ולסובב, אחד היה יוצא ממזרחו של כבש לצד ימין ועולה באלכסון עד שמגיע לסובב, ואחד יוצא ממערבו של כבש ויורד ליסוד להוליד בו שיריים של חטאת, ומתחיל לצאת בשיפולו של כבש רחוק מן המזבח כדי שיהיה נח לשפע ולרדת ליסוד, והיו מובדלים מן המזבח כמלוא נימא, משום שנאמר "סביב" שיהיה אפשר להקיף את המזבח לפחות בחוט, או דילפינן מדכתיב רבוע. וקמ"ל רבוע שלא יהיה עגול, וקמ"ל סביב שלא יהיה צר וארוך.

הכבש והמזבח יחד היו ס"ב אמה, ולא ס"ד, מפני שהיה על אמה מהיסוד ועל אמה מהסובב. והיינו ללוי (נ"ד). שהיה יסוד בצד הדרומי ורק לא היו נותנים עליו דם, אבל לרב שלא היה יסוד א"כ באותו צד היה המזבח ל"א אמה, ויחד עם הכבש ס"ג אמה, והיה פורח על היסוד אמה. תוד"ה שיתין.

ס"ג. שיפוע הכבשים היה אמה לשלש אמות, חוץ מהכבש של המזבח שהיה שיפועו אמה לשלש וחצי ואצבע ושליש אצבע האגודל, מפני שהיו עולים בו עם אברים כבדים.

הקשו התוס' (ד"ה כל) למ"ד (נ"ח): דכוליה מזבח בדרום קאי, א"כ מזבח הנחשת היה במרחק כ' אמות מסוף החצר (שהרי כל החצר חמישים אמה, וחצי זה כ"ה אמה, ומתוך זה תפס המזבח חמש אמות), ונמצא ששיפוע הכבש היה שתי אמות וטפח ושליש אצבע, שזה נחשב (שבת ק. ועירובין נ"ח): הילוך ע"י הדחק, ולמ"ד שהמזבח רחב עשר אמות נשאר לכבש רק ט"ו אמה, ורבי יוסי סובר (נ"ט): שהמזבח היה גבוה עשר אמות ורחב חמש, דס"ל שכל המזבח היה בצפון, והיה משוך כ"כ לצד צפון עד שנשאר ל"ב אמה לכבש, אלא דא"כ המזבח לא עמד כלל לפני פתח המשכן, ובגחלי יום הכיפורים נאמר לפני ד', ולרבי יהודה דס"ל שרוחבו י' אמות, י"ל שלדבריו קומתו ג' אמות.

עוד כתבו התוס' (ד"ה חוץ) שרבותיו גורסים 'ג' אמות ומחצה וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע בזכותו, וכתב רש"י שלפי חשבון זה לא היה ראש הכבש שזה לראש המזבח אלא נמוך ממנו רבע אמה, דלחשבון גובה ט' יש לכבש יותר מל"ב אמה. ולא דק, דלא היה המזבח גבוה מהכבש אלא חמישית אמה חסר משחו. והקשה רש"י דהא כתיב "לא תעלה במעלות על מזבח", ויתיר רבי נתן מדודאי דאיתא בגמרא (מנחות צ"ז): דאמה של גובה היסוד גובה באמה בת חמשה. ולפירוש רש"י קשה דנמצא שראש הכבש גבוה מראשו של מזבח, אך י"ל שלדבריו אמות הכבש היו לפי אמות המזבח.

דיני המנחות

מקום קמיצת המנחה - קמיצת המנחה בכל מקום בעזרה ואין טעונה צפון, ואם נקמצה בהיכל כשרה, דכן מצינו בסילוק בזיכין שזה מתיר את הלחם כמו קמיצת המנחה. והא דכתיב "וקמץ משם" והיינו ממקום שרגלי הזר עומדות, (ולבן בתירא לומדים מזה שאם קמץ בשמאל יחזיר הקומץ לתוך השיריים ויקמוץ בימין, ד"משם" היינו ממקום שכבר קמץ), היינו להכשיר את כל העזרה, דלא גילף מדסמך הגשה לקמיצה שקמיצה תהיה בקרן דרומית מערבית כמו ההגשה. (אבל מעולה א"א ללמוד, שהרי היא כליל, ומחטאת א"א ללמוד, שהרי היא מכפרת על חייבי כריתות, ומאשם וה"ה מעולה וחטאת א"א ללמוד, דמה לאלו שכן הם מיני דמים).

המנחות נאכלות לפנים מן הקלעים דכתיב "לכל מנחתם וכו' בקודש הקדשים יאכלנו", לזכרי כהונה דכתיב "כל זכר יאכל אותו", בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות דילפינן ממנחת לחמי תודה.

שלמים ששחטם בהיכל כשרים, דכתיב "ושחטו פתח אהל מועד" דמשמע שהעיקר הוא אהל מועד והעזרה טפילה, ולא יהיה טפל חמור מן העיקר, וכל זה לענין שחיטה, דאדם עובד במקום רבו, אבל לענין אכילה א"א ללמוד מדכתיב "בחצר אהל מועד יאכלו" שאפשר לאכול

בהיכל שלא יהא טפל חמור מן העיקר, דלענין אכילה אין אדם אוכל במקום רבו, ולכן אמר ריב"ב שאם הקיפו עכו"ם את כל העזרה והם יורים לתוך העזרה חיצים ואבני בליסטראות, הכהנים נכנסים להיכל ואוכלים שם קדשי קדשים, דכתיב "בקודש הקדשים יאכלנו".

הקרבת עופות

הגמרא (ס"ג – ע') עוסקת בדיני הקרבת עופות.

כפי שמקריבים על המזבח בהמות לקרבן, כך מקריבים באופנים מסוימים עופות, והעופות הכשרים לקרבן הם תורים (כשהם גדולים) ובני יונה (כשהם קטנים), אלא שבמקום שחיטה בבהמה, בעוף עושים מליקה, ומזים וממצים את דם העוף על קיר המזבח.

הקרבות שמקריבים בהם עופות באופנים מסוימים הם עולה וחטאת, ויש ביניהם חילוקי דינים באופן הקרבתם.

לאחר המליקה (בחטאת) העוף מותר באכילה כאילו נשחט, אף שבחולין עוף שנמלק דינו כנבילה.

ס"ג: חטאת העוף מליקתה בכל מקום בין למעלה בין למטה, דרק על ההזאה נאמר שתהיה למטה, ומיצוי דמה (שהחטאת טעונה מיצוי הדם לאחר ההזאה, דכתיב "והנשאר בדם ימצה", והיינו שמצמיד את העוף למזבח ודוחק את מקום המליקה לקיר והדם מתמצה ויורד) כשר בכל מקום במזבח דהמיצוי אינו עבודה להפסל בשינוי, דאפילו לא מיצה כלל כשרה, והזאתה בקרן מערבית דרומית, דכתיב במנחה "כי חטאת היא" - חטאת קרויה מנחה ומנחה קרויה חטאת, שמנחה טעונה צפון כמו חטאת, (רש"י לא גורס זה, שהרי חטאת העוף ומנחה אינם טעונות צפון, אלא נראה דילפינן מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחה פסולה שלא לשמה. והרב רבי חיים (תוד"ה מה) גורס מה חטאת העוף טעונה יסוד, דכתיב "והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח", אף מנחה טעונה הגשה כנגד היסוד. ור"ת גורס מה חטאת טעונה ימין אף מנחה כן, והיינו דלא כר"ש דאמר (כ"ה). בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל, אי נמי אפילו כרבי שמעון וכגון שבא לעובדה ביד דאמר עובדה בימין כחטאת). וחטאת בקרן מערבית דרומית כמנחה, ובמנחה כתיב "לפני ד' אל פני המזבח", לפני ד' היינו מערב, לפני המזבח היינו דרום ששם הכבש. ולרבי אליעזר כיון שמקרא אחד מקיים דברי עצמו ומבטל דברי חבירו, והיינו שבמערב אינו מקיים "אל פני המזבח", ומקרא אחד מקיים דברי עצמו ומקיים דברי חבירו, והיינו שבדרום מקיים גם "לפני ד' ", דס"ל שכל המזבח היה בצפון ונמצא כל צד דרום כנגד הפתח לפני ד', לכן צריך להגיש לדרומה של קרן.

ס"ד. מיצה דם חטאת העוף בכל מקום במזבח כשרה, שהרי י"א (לעיל נ"ב) שאם היזה ולא מיצה כשרה, ובלבד שהזה תחילה מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש.

למה היתה משמשת קרן מערבית דרומית - מלמטה היתה משמשת להזאת חטאת העוף, ולהגשות המנחות לפני הקמיצה, דכתיב "והגישא אל המזבח" וכדלעיל ס"ג: . ולשפיכת שיירי הדם של חטאות החיצונות, דכתיב "ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד המזבח" ואמרינן לעיל נ"ג.

דהיינו יסוד דרומי, ואין יסוד בדרום אלא בקרן מערבית דרומית. ומלמעלה היתה משמשת לניסוך היין והמים ששם היו השיתין וא"א לנסך אלא שם, ולעולת העוף כשהיא רבה במזרח, (דמקומה בקרן דרומית מזרחית שהיא קרובה לבית הדשן לזרוק לשם מוראה ונוצה, ובית הדשן והיינו המקום שנתנו שם תרומת הדשן בבוקר ובערב נאמר בה "ושמו אצל המזבח", וכתיב "גלבי מוראה ונוצה "והשליך אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן", וכשהיא רבה -כשיש הרבה כהנים באותה קרן שעסוקים בעולות, היתה נעשית בקרן מערבית דרומית שגם היא סמוכה לבית הדשן יותר משתי הקרנות האחרות, דבית הדשן היה במזרחו של כבש ולדרומו של מזבח, בא וראה כוחם של כהנים, שהיא קלה ודבר קל אין נח לזורקו למרחוק, ופעמים כשהיא רבה במזרח ונעשית בקרן מערבית דרומית היו זורקים אותה למרחק יותר מל' אמה (לא כולל מקום האנשים), דתנן מי שזכה בתרומת הדשן נטל מוחתה של כסף ועלה לראש המזבח ופינה גחלים אילך ואילך, ונוטל המחתה מן המעוכלות הפנימיות (וכיון

שמבואר שגחלים כאלו הם דשן, א"כ ביה"כ ובכל השנה שנוטל גחלים לקטורת דבעינן גחלים, לא היה נוטל מן המאוכלות הפנימיות. תוד"ה מן), ויורד לרצפה -סוף הכבש, ומחזיר פניו לצפון כלפי המזבח והולך למזרח הכבש כעשר אמות, ושם היה עורם את הגחלים על הרצפה (דכתיב "ושמו אצל המזבח" – שלא יפזר. תוד"ה צבר) במרחק ג' טפחים מן הכבש, ושם היו נותנים גם מוראה ונוצה, וגם דישון מזבח הפנימי והמנורה).

רש"י כתב שלא היה כבש קטן מהכבש לסובב אלא לצד מזרח, ולא לצד מערב. והתוס' (ד"ה יותר) כתבו שהיה שם כבש. עוד כתבו התוס' (ד"ה דישון) שאף שגם תרומת הדשן וגם דישון מזבח הפנימי והמנורה נבלעים במקומם, מ"מ בתרומות הדשן מועלים משום דכתיב "ושמו", ובדישון מזבח ומנורה לא נהנים ולא מועלים. וצ"ל שתרומות הדשן לא היתה נבלעת מיד, ולכן היה שיך למעול בה, ולהריר יו"ט לא היתה נבלעת כלל.

דרך העליה והירידה מהמזבח - העליה למזבח היא בדרך ימין, ומקיפים את המזבח לצורכי עבודה או למתן דמי חטאת או לסידור המערכה או להפך אברים בצינורא, ויורדים במערבו של כבש שהוא דרך שמאל לעולים למזבח בעלייתם, חוץ מהנעשים בקרן מערבית דרומית למעלה, שהיו עולים ופונים לצד שמאל אף דבעינן דרך ימין, נסכים כדי שלא יתעשנו כשיקיף מעשן המערכה, ויין מעושן פסול, ועולת העוף שמא תמות בעשן. ויורדים על העקב (בשביל לחזור בדרך ימין, ולא כדי שלא ירבה בהילוך, דא"כ היה הדין כך גם כשהיה בקרן דרומית מזרחית. תוד"ה ויורדין) ואמנם בברייתא מבואר שגם בנסכים היה מקיף את המזבח, לריו"ח היה מקיף ברגל למצוה בעלמא, ולא היה היין ביזו. והא דאיתא בברייתא שהיו עולים דרך ימין ויורדים דרך ימין, צריך לשנות יורדים דרך שמאל, דאין לומר שימין הוא ימין דמזבח ושמאל הוא שמאל דגברא, דא"כ ליתני ימין וימין או שמאל ושמאל.

ס"ד: עשית חטאת העוף - היה מולק את ראשה ממול ערפה, ואינו מבדיל את הראש מן הגוף, אלא מולק סימן אחד, דכתיב "ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל", (ואם הבדיל פסול), ואוחז בראש ובגוף ומזה מדמה על קיר המזבח, דכתיב "והזה מדם החטאת" והיינו מגוף החטאת ולא בכלי או באצבע, (דלא כתיב "ולקח" דמשמע בכלי. תוד"ה מגופה), והיה מזה על קיר המזבח התחתון -למטה מחוט הסיקרא שהוא אמה מתחת הסובב, ולא על קיר הכבש או ההיכל או האולם, ושיירי הדם היו מתמצים על היסוד ע"י שדוחק מקום המליקה למזבח, ואין למזבח אלא דמה, וכולה לכהנים. והמקור שהיה מזה על הקיר התחתון הוא מדכתיב "והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח" קיר שהשיירים שלו מתמצים ליסוד, ולא היו מזים למעלה וממצים למטה, דכתיב "ימצה" - ממילא, ולא כתיב "יַמצה", (ואי לאו קרא הוה אמינא שאם בהמה שעולתה למטה חטאתה למעלה, כ"ש עוף שעולתו למעלה שחטאתו תהא למעלה).

סדר המליקה - לרב גוף העוף היה על כפו מבפנים והיה אוחז את כנפי העוף בשתי אצבעות, ושתי רגלים בשתי אצבעות, ומותח צווארה על האגודל, ומולק. ובברייתא איתא שהעוף היה מבחוץ על גב היד והעורף למעלה, ואוחז כנפיו בשתי אצבעות ושתי רגלים בשתי אצבעות ומותח צווארו על רוחב הפנימי של שתי אצבעותיו אצבע ואמה ומולק, וזוהי מהעבודות הקשות שבמקדש (וכן קמיצה שצריך למחוק באגודלו מלמעלה ובאצבעו הקטנה מלמטה כדי שלא יהיה הקומץ מבורך, וחפינה שעושה ביה"כ).

עולת העוף

סדר עבודתה - היה עולה בכבש לפי שנעשית למעלה, ופונה לסובב עד שמגיע לקרן דרומית מזרחית לפי שהיא קרובה לבית הדשן, ושם היה מולק ראשה ממול ערפה (- העורף נמצא בגובה הראש [מאחורי הפנים]. ומול העורף היינו למטה משם לצד הכנפים במקום הרואה את העורף) ומבדיל שני

סימנים, וממצה את דמה על קיר המזבח, ונוטל את הראש, ומצמיד את מקום המליקה למזבח ודוחקו בקיר כדי שיתמצה הדם, ומקנחו במלח שהיה בראש המזבח, וזורקו לאש, והיה מסיר מהגוף את המוראה והיינו הזפק, ואת הנוצה עם העור שכנגד הזפק, ואת בני המעיים שהיו יוצאות עמם, והיה משליכם לבית הדשן, והיה משסע את העוף בין כנפיו אבל לא מבדילים לגמרי (ואם הבדיל כשר), והיה משסע ביד (ס"ה:) כדכתיב "וישסעוהו כשסע הגדי" ושם זה היה ביד, ומקנחו במלח, וזורקו ע"ג האישים.

מה מעכב בעבודה - מיצוי הדם הגוף והבדלת הסימנים מעכבים, אבל מיצוי דם הראש אינו מעכב, וכן אם לא הסיר את המוראה והנוצה ובני המעיים, או שלא ספג במלח, או ששינה אחרי מיצוי הדם, כשירה.

מחשבת פסול - מיצוי הדם או מליקה שלא לשמה (או לשמה ושלא לשמה, או שלא לשמה ולשמה) פוסלים בחטאת, ובעולה כשירה אלא שלא עלתה לבעלים לשם חובה. ואם חשב בזמן המליקה או המיצוי לאכול דבר שדרכו לאכול (-חטאת העוף) או להקטיר דבר שדרכו להקטיר (-עולת העוף), חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו פיגול ויש בו כרת, ובלבד שיקרב המותר כמצוותו, והיינו שעשה את העבודה השניה בהכשר, או שבשני העבודות (מליקה ומיצוי) חשב מחשבת חוץ לזמנו, אבל אם היה בה עוד פסול, (ובחטאת אף מחשבת שלא לשמה פוסלת), או שבזית אחד חשב מחשבת חוץ לזמנו ובשני מחשבת חוץ למקומו, או איפכא, וכן בשני חצאי זיתים, אינו פיגול. ולרבי יהודה הולכים אחר המחשבה הראשונה.

מחשבת אכילה והקטרה בפסול כל אחד בחצי זית, אין מצטרפים לפסול.

ס"ה. הדברים שנלמדים מהפסוק של המליקה - "והקריבו (שאפשר להתנדב רק עוף אחד, אע"ג דכתיב "והקריב מן התורים או מן בני היונה"), הכהן (לקבוע כהן למליקתו שלא ימלקנו זר, דלא נילף מקרבן בהמה שא"צ כהן אע"פ שצריך לשוחטו דווקא בצפון. ולר"ע א"צ פסוק לכהן שהרי זר אינו קרב לגבי מזבח, אלא בא לומר שהמליקה תהיה בגופו של כהן בצפורנו ולא בסכין), אל המזבח, ומלק (וכתיב הכהן, ללמד שהמליקה בלי סכין, דלא נילף משחיטה. ולומדים שהמליקה ממול עורף מדכתיב "ומלק" בחטאת העוף), את ראשו, והקטיר המזבחה (שהמליקה בראש המזבח כמו ההקטרה, ומדכתיב פעמיים והקטיר לומדים שיקטיר את הראש לעצמו ואת הגוף לעצמו, ומ"ומלק והקטיר" לומדים שמולק ומבדיל את הראש מהגוף, כמו שבהקטרה הראש לעצמו והגוף לעצמו), ונמצה דמו (כולו מדלא כתיב "ונמצה מדמו". וכתבו התוס' (ד"ה דמו כולו) דבחטאת א"צ דמו כולו, דלא בני בה הקיף בית מליקה למזבח), על קיר המזבח (ולא על קיר הכבש או ההיכל. ומדכתיב "והקטיר ונמצה דמו" לומדים שהמיצוי בקיר העליון, כמו שההקטרה בראש המזבח).

אם מיצה למטה מהסובב - לת"ק אפי' אמה מתחת הסובב כשירה, דס"ל שיכול לעשות את המערכה ע"ג הסובב וממילא המיצוי הוא סמוך למקום ההקטרה, ולרבי נחמיה וראב"י אינה נעשית אלא בראש המזבח.

מוראתו בנוצתה - לת"ק היינו שנוטל עמה את הנוצה, ולרבי יוסי בן חנן נוטלה עם קורקבנה (ונוצתה הוא לשון פרש ודבר מאוס), ודבי רבי ישמעאל תנא שבנוצתה היינו בנוצה שלה ולא יותר ממה שכנגד הזפק, ולכן חותך בסכין את העור שמסביב לזפק כמין ארובה ונוטל את הנוצה והעור שכנגד הזפק עם הזפק, אבל בלי קדירה העור נמשך אחריו ונוטל יותר.

חילוקים בין חטאת העוף לעולת העוף

ס"ה: לתנא דמתנאי המבדיל בחטאת העוף פסלה. ובברייתא איתא אמר רבי אלעזר ברבי שמעון שמעת'י שמבדילין בחטאת העוף - שאם הבדיל לא פסל.

לרב חסדא ת"ק סובר שמיצוי חטאת העוף מעכב, וממילא אי אמרת מבדיל נמצא שעשה חטאת כמו עולה, ותנן חטאת העוף שעשאה כמעשה עולה לשם חטאת פסולה, (ומה שזה למעלה זה למטה לא חשיב שינוי. תוד"ה קעביד), ולראב"ש מיצוי חטאת העוף אינו מעכב וא"כ הוא יכול להבדיל ולא למצות ולא עשאה כמו עולה, ותוספת ההבדלה אינה אלא חיתוך בשר בעלמא.

לרש"י הנדון כאן הוא להבדיל לפני הזאת הדם. ולתוס' (ד"ה ורבי) הנדון הוא להבדיל אחרי הזאה, אבל קודם הזאה לכו"ע הבדלה פוסלת, דאמור קרא "לא יבדיל", מלבד לדעת רבי שמעון בן אליקים שסובר שלראב"ש יכול להבדיל כל השנים אפילו קודם הזאה, דס"ל ד"לא יבדיל" הכונה שא"צ להבדיל. ולר"ת לכו"ע אסור להבדיל לפני הזאת הדם, ולא נחלק ראב"ר"ש ולא נחלקו אמוראים בדעתו אלא במבדיל אחר הזאה קודם מיצוי.

לרבא ת"ק סובר ששהיה בין סימן ראשון לסימן שני בעולת העוף אינו מעכב, דלא דמי לשחיטת בהמה, דבהמה בעיא ב' סימנים משום דלא נפקא חיותא בסימן אחד, וא"כ גם חיתוך הסימן השני הוא חלק מהשחיטה, אבל בעוף בסימן אחד פסקא חיותא, ובעולת העוף מצות הבדלה בעלמא הוא דאיכא עלה, אבל המליקה הסתיימה כבר בסימן הראשון, ולכן שהיה אינה פוסלת, וממילא אם שהה בחטאת שהרי א"א להבדיל בלא שהיה בין סימן לסימן, דבתחילה חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וכשמגיע לסימן חותכו ורוב בשר עימו, וחתיתכ רוב בשר יש בה שיעור שהיה, נחשב שעשה כמעשה עולה ופסול, ולראב"ש שהיה מעכבת כמו בבהמה, ולכן אם הבדיל בחטאת ובהכרח עשה שהיה, אין כאן מעשה עולה, דבעולה ליכא שהיה, ומחתך בשר בעלמא הוא.

לאב"י לכו"ע שהיה בעולה בסימן שני פוסלת, ונחלקו אם חיתוך רוב הבשר מעכב או לא, שלת"ק אינו מעכב, וממילא אם יבדיל נמצא שחתך ב' סימנים בלא שהיה ויש כאן מעשה עולה, ולראב"ש חיתוך רוב בשר מעכב, וכיון שחותכו אחרי סימן ראשון בהכרח הוא שווה ואין כאן מעשה עולה. ולכתחילה לכו"ע צריך חיתוך רוב בשר אחרי חיתוך הסימן, כדתניא שחותך חוט השדרה ומפרקת (-עצם הצואה) בלא רוב בשר המקיף מסביב, שהרי מבואר בגמרא (חולין כ:ׁ) שאם נשברה מפרקת ורוב בשר עימה הויא נבילה ומטמא טומאת נבילה אפילו במפרכסת, וממילא אם יחתוך את רוב הבשר לפני חיתוך הסימן הוי כמותה ולא מועיל בה מליקה, ומליקת הסימנים זה הלכה למשה מסיני, וכשמגיע לושט או לקנה בחטאת חותך סימן אחד או רובו ורוב בשר עמו, ובעולה חותך שניים לרבנן או רוב שניים לראב"ש.

ס"ו. לרבי ירמיה דעת ראב"ש שמבדילים בחטאת העוף, והא דכתיב "לא יבדיל" היינו שא"צ להבדיל, דהא כבר כתיב "והקריבו" לחלק בין חטאת העוף לעולת העוף, וממילא אם הבדיל זה לא נחשב שינוי. ואמנם הא דכתיב גבי בור "ולא יכסנו" אין הכונה שא"צ לכסות, שהרי אם לא כיסה כתיב "בעל הבור ישלם". וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שבכל הלאוין שבתורה (כגון לא תחסום לא תאכלו כל נבילה לא תלבש שעטנז) ודאי כוננת התורה ללאו, ורק בהבדלה דמסברא הוה אמינא דמבדיל לפי שצריך לדם, אמרינן ד"לא יבדיל" הכונה שאין צריך להבדיל, וכן לגבי בור נמי מסברא הוה אמינא דחייב לכסותו וכי כתיב לא יכסנו אין צריך לכסותו קאמור.

מיצה את דם הגוף ולא את דם הראש כשירה, דכתיב עולה" ואם מיצה דם הראש ולא דם הגוף פסולה, דכתיב "הוא" והכי מסתברא למילף, דרוב דמים בגוף שכיחי.

חטאת העוף

שינוי בחטאת העוף או בעולת העוף

חטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת מליקה בסימן אחד והזאה ומיצוי, לשם חטאת, כשירה (זו היא מצותה, ואגב אחרניי נקטיה. תוד"ה חטאת). ואם עשאה כמעשה חטאת לשם עולה, או כמעשה עולה לשם חטאת (והיינו ששינה בהזאה שלא היה כדין חטאת אלא מיצה כדין עולה, ואם שינה במליקה -שהבדיל, זה תלוי במחלוקת ת"ק וראב"ש ס"ה: ואם מלק למעלה כשר, דמליקה כשרה בכל

מקום. תוד"ה חטאת), או כמעשה עולה לשם עולה, פסולה. ואם עשאה למעלה (והיינו שהיזה למעלה, דאילו מליקה כשירה בכל מקום במזבח), אפילו אם עשאה כמעשה חטאת לשם חטאת בכל אופן פסולה.

עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה עולה לשם עולה כשירה. ואם עשאה כמעשה עולה לשם חטאת כשירה, אך לא עלתה לבעלים לשם חובה. ואם עשאה כמעשה חטאת, והיינו ששינה במליקה שלא הבדיל, בין אם עשאה לשם חטאת בין אם עשאה לשם עולה פסולה. ואם עשאה למטה בכל אופן פסולה.

ס"ז: טומאת בית הבליעה - בכל האופנים הנ"ל אינם מטמאים בבית הבליעה כדין נבלת עוף טהור, דאע"פ שנפסלו, מליקתם מטהרתם מידי נבילה.

מעילה בעוף ששינה בעשייתו

בכל האופנים הנ"ל יש בעוף מעילה, ואפילו בחטאת, שכיון שנפסלו ואין בהם שעת היתר לכהנים לא יצאו מידי מעילה, חוץ מחטאת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת. שהיא כשרה ויש לה שעת היתר לכהנים, ושוב אין בה מעילה אפילו לזר.

עולת העוף שעשאה למטה, ועשאה כמעשה חטאת לשם חטאת, לרבי אליעזר מועלים בה שהרי היא עולה ואין לה שעת היתר לכהנים להוציאה ממעילתה, דאם חטאת שאין מועלין בה שהרי היא נאכלת לכהנים, מ"מ אם עשאה לשם עולה ופסלה מועלים בה, כ"ש שעולה שמועלים בה, שאם עשאה לשם חטאת מועלים בה, ואף שכאן עשאה לשם דבר שאין מועלים בה, כבר מצינו שקדשי קדשים ששחטם לשם קדשים קלים שאין בהם מעילה, מ"מ מועלים בהם. **ולרבי יהושע** אין מועלין בה, (והיינו ששינה במליקה, אבל היכא ששינה במיצוי אבל מלקה למעלה כמעשה עולה, אין מה שלא מיצה אלא היה כדין חטאת משנה את דינה מדין עולה לדין חטאת, ולכן מועלין בה), שהרי עשאה לדבר שאין בה מעילה, שכיון שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת היא נעשית חטאת, ואין להוכיח מקדשי קדשים ששחטם בדרום לשם קדשים קלים שלמים, ששינה שמם ומעשיהם, דהתם שינה שמם לדבר שיש באימוריהם מעילה, וחטאת העוף כולה התר. וכתבו התוס' (ד"ה והרי) שמשמע כאן שקדשי קדשים ששחטם בדרום יש בהם מעילה מדאורייתא, אמנם רבה סובר שלפי רבי אליעזר איסור המעילה הוא מדרבנן.

ס"ז. ואין להוכיח מאשם ששחטו בצפון לשם שלמים, שמועלים בו (לפני זריקה, דלאחר זריקה אין מעילה, שהרי הוא נאכל לכהנים, דשלא לשמו אינו פסול. רש"י. והקשו התוס' (ד"ה א"ר) שגם בעולת העוף לפני הזאה ומיצוי מודה רבי יהושע שמועלין, דעדיין לא נמשכה להיות כחטאת העוף. ולכן ביארו התוס' דמיירי לאחר זריקה, ור"א לטעמיה שאשם שלא לשמו פסול כחטאת), אע"פ ששינה את שמו, דשאני התם שלא שינה את מקומו, משא"כ בעולה ששינה גם את מקומה.

ואין להוכיח מאשם ששחטו בדרום לשם שלמים, שאע"פ ששינה את שמו ומקומו מועלים בו, דשאני התם שלא שינה את מעשיו, אבל בעולה שינה גם את מעשיה.

ואין להוכיח מאשם ששחטו בדרום לשם שלמים בשינוי בעלים, ששינה את שמו ומקומו ומעשיו ויש בו מעילה, דס"ל לרבי יהושע שעולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת, כיון שמלק בה סימן אחד נעשית חטאת העוף לפני שחל עליה פסול עולה, ודבר זה לא שייך בקרבן אחר.

אמנם י"א שיש מ"ד שגם חטאת העוף שעשאה למעלה לשם עולה נעשית עולת העוף בסימן אחד, אבל רב אשי סובר שלא נעשית עולת העוף בסימן אחד, דכיון שמלק בה סימן אחד לשם עולה כבר נפסלה, משא"כ בעולת העוף שעשאה למטה כיון

שהכשרה בשני סימנים לא נפסלה בסימן אחד, וממילא נעשית חטאת.

כתבו התוס' (ד"ה ועולת) דכלל זה יהא בידך, דלעולם אין הקרבן נמשך ליעשות קרבן אחר אלא מחמת שני טעמים שממשיכים אותו, דברים שהיו פסולין בראשון וכשרים בשני, והילכך גבי עולה צריכים שני טעמים, דפסולה למטה וגם הכשרה בשני סימנין, וכן חטאת העוף שעשאה למעלה אם זה היה פוסל היתה נמשכת מכח שני טעמים. אמנם עולת העוף שעשאה למעלה כמעשה חטאת, אינה נמשכת להיות חטאת, אף שיש כאן שתי דברים הפסולים בעולה וכשרים בחטאת, שהרי לא הבדיל והזה, דשאני התם שהמליקה מושכתו, ובסימן ראשון ליכא פסול של עולה דנימא שתימשך ותיהי חטאת, והזאה מילתא אחרייתי היא.

ס"ז: ואמנם היכא ששתי נשים יולדות, אחת כבר הקריבה עולה ואחת כבר הקריבה חטאת, ולקחו קן בעירוב והביאו אחת חטאת העוף ואחת עולת העוף, ועשה אחת למטה ואחת למעלה, אין להכשיר אחת מטעם שעולת העוף שנעשית למטה כמעשה חטאת לשם חטאת נעשית עולת העוף, כיון שאף אם זה חטאת זה לא של האשה שצריכה להביא חטאת. (ואם עשה שתיהן למעלה לשם עולה, יצאה זו שהביאה עולה, ואם עשה שתיהן למטה יצאה זו שהביאה חטאת). ולהלן ס"ח. מבואר בגמ' שאין כוונת רבי יהושע שזה עולה לשם חטאת, אלא כוונתו רק שאין בה מעילה. וכתבו התוס' (ד"ה אימרו) דמצינו דין כזה (מנחות י"ב). בזריקה שמועילה ליוצא לענין שאין בו מעילה, וכן שירים שחסרו בין קמציה להקטרה אסורין באכילה והקטרותן מוציאן מידי מעילה, וכן זריקת פיגול (מעילה ג:) מוציאה מידי מעילה אע"פ שלא עלה לשם חובה. וי"מ דמדאורייתא נמשכה ונעשה חטאת גמורה, ותקנתא דרבנן היא דאינו עולה לשם חובה. וצ"ל דקסבר ר' יהושע אין שחיטה לעוף מן התורה, וחולין בעזרה לאו דאורייתא, ואי קסבר חולין בעזרה דאורייתא, חיה ועוף לאו דאורייתא (דכעת ר"ש חולין פ"ה):

דין טעות בעשית קנים

אם אשה אחת הביאה שתי עולות וחטאת, ואחת הביאה שתי חטאות ועולה, ועל קן אחד פירשו מה לעולה לאשה אחת, ומה לחטאת לשניה, ועל הקן השני לא פירשו כלום, ועל הקן השלישי פירשו רק מה לעולה ומה לחטאת ולא פירשו מה יהיה למי מהנשים. אם הכהן עשה את כולם למעלה, יצאו יד"ח ג' עולות, ואם הכהן עשה את כולם למטה, יצאו יד"ח ג' חטאות, ואם עשה חצי למעלה וחצי למטה, כשירה רק הקן הסתומה דאיירי שמכל קן הקריב אחד למעלה ואחד למטה, ויביאו עוד קן ויתנו שאם רחל הקריבה עולה ולאה הקריבה חטאת, תהא עולה ללאה וחטאת לרחל, ואם חילוף חילוף.

ואם אשה נדרה להביא קן אם תלד זכר שנדר זה מחייבה להביא ב' עולות, וילדה זכר, צריכה להביא ב' קנים אחת לנדרה ואחת לחובתה, והכהן עושה ג' למעלה ואחת למטה. ואם עשה ב' למעלה וב' למטה, צריכה להביא עוד אחת ולעשותה למעלה. ואם ב' הקינים היו מב' מינים קן אחד תורים וקן אחד בני יונה, צריכה להביא עוד שתיים תור ובן יונה, כיון שאינה יודעת איזה מהם נפסל, ואין מביאים תור כנגד בן יונה או איפכא. ואם פירשה בשעת הנדר אם תביא תורים או בני יונה ואינה זוכרת מה פירשה, צריכה להביא עוד שלש אחד להשלים את מה שנפסל ועוד שתיים מהמין השני, ואם שני הקינים היו משני מינים, צריכה להביא עוד ארבע. ואם קבעה נדרה (לרש"י היינו שקבעה להביאו יחד עם חובתה. ולתוס' (ד"ה נתנתן) מיירי אף בשלא קבעה), צריכה להביא עוד חמש שיקרבו למעלה, ואם שני הקינים היו משני מינים צריכה להביא עוד שש שלש תורים ושלש בני יונה. ואם נתנה אותם לכהן ואינה יודעת מה נתנה אם כולם תורים או בני יונה או שתי תורים ושתי בני יונה, ואין ידוע היכן עשאן הכהן למעלה או למטה או חצים למטה וחצים למעלה, צריכה להביא ארבע לנדרה ב' תורים וב' בני יונה, ושתיים לחובתה תור ובן יונה לעולה, ואחת לחטאת, ולבן עזאי צריכה להביא ב' חטאות דס"ל שצריכה להביא חטאת מהמין הראשון שקרב, ולכן צריכה להביא חטאת משני המינים.

ס"ח. ודבר זה דומה למה שאמרו על איל שכשהוא חי קולו אחד, וכשהוא מת קולו שבעה - מב' קרניו עושים ב' חצוצרות (וכתבו התוס' (ד"ה כשהוא) שמבואר כאן שחצוצרות אינם מכסף, וצ"ל שהכונה לחצוצרות של הלויים, אבל של כהנים (וכן של משה) הם מכסף. אי נמי הכונה כאן לשופר, אבל חצוצרות הם של כסף), מב' שוקיו ב' חלילין, עורו לתוף, מעיים לנבלים, בני מעיו לכינורות, והכי נמי כשנדרה תחילה ואינה יודעת מה פירשה, א"צ להביא אלא ד' פרידן וב' לחובתה אחת לעולה ואחת לחטאת, ועכשיו שהביאה כבר ד' פרידן צריכה להביא ד' לנדרה וד' לחובתה.

טומאת בית הבליעה במליקה פסולה

נבלת בהמה מטמאה במגע ובמשא, ואילו נבלת העוף אינה מטמאה אלא בבית הבליעה, והיינו את מי שאוכל אותה, וחטאת העוף שנמלקה מותרת באכילה כמו ששחיטה מתירה (בהמה חיה ועוף טהורים) לאכילה, ולהלן (ס"ח – ע) יבואר האם קרבן עוף שנמלק שלא כדין מטמא בבית הבליעה בנבלת העוף או לא.

אלו פסולי מליקה אינם מטמאים בבית הבליעה - פסולים שמלקו מליקתם פסולה ואינם מטמאים בבית הבליעה, שמליקתם מטהרתם, לפי שנפסל בקודש, והועילה מליקתם שאם עלו לא ירדו, מלק בשמאל (דכשר לעבודה ביוה"כ אפילו בעבודה המעכבת כפרה, וה"ה ששמאל כשר בהולכת אברים לכבש. תוד"ה דאית), או בלילה (דכשר באברים ופדרים), או ששחט חולין בפנים אע"ג דבפנים אין שחיטה לעוף, או קדשים בחוץ אע"פ שלעוף קדשים אין שחיטה בשום מקום, וכל שפסולו בקודש שבא לעזרה בהכשר ונפסל והיינו לרבות קדשים שנשחטו בפנים, אינם מטמאים בבית הבליעה.

מכאן עד ע"ח אמר ר"ל הפיגול והנותר, הפירוש הוא מהמפרש על הדף.

ס"ח: אלו פסולי מליקה מטמאים בבית הבליעה

מלק בסכין (דאין זה מליקה דבעינן שתהא בעצמו של כהן, ואין זה שחיטה מפני שהוא מחליד או מפני שהוא דורס. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה מלק בסכין) שהכונה שהוא מחליד מפני שהוא נועץ ראשו של סכין, דאינו רוצה לחתוך רוב בשר קודם הסימנים. ובחולין (כ:) קרי מחליד אף להו"א שחותר רוב בשר, מפני שאחרי שהתפרקו פרקי העצם ננעץ הסכין תחת העצם, ולפ"ז לא מיירי בסכין רחבה. והתוס' מבארים דחשיב חלדה מפני ששוחט את הסימנים מלמטה למעלה, ואפילו בסכין רחבה), או שמלק חולין בפנים או בחוץ, דלא שייכא מליקה לחולין בשום מקום, או שמלק קדשים בחוץ, או שהביא תורים שלא הגיע זמנם שעדיין לא הזהיבו והוי כמלק חולין, או שהביא בני יונה שעבר זמנם שהצהיבה הנוצה המוזהבת שסביב הצואר, או שיבשה גפה, או שנסמית עינה (דהוה ליה מחוסר אבר ו"הקריבהו נא לפחתך", ודווקא לעיני דוקין שבעין אמרינן אין תמות וזכרות בעופות. רש"י. ולתוס' (ד"ה ושנסמית) הפסול הוא משום דכתיב "מן העוף" ולא כל העוף, פרט לשיבש גפה. ואף שמחוסר אבר אסור אפילו לבני נח, אי לא דכתיב קרא בישראל הוה מוקמינן קרא דבני נח לישראל ולא לבני נח, כדאיאת בגמרא (סנהדרין נ"ט). דכל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסניי לישראל נאמרה ולא לבני נח. אי נמי הוה אמינא דכיון דאישתרי בעל מום בעופות לישראל טפי מבהמה, אישתרי אפילו מחוסר אבר. אי נמי הוה מוקמינן מכל החי דכתיב בבני נח דווקא בבהמה שמצינו שנאסר בה מום לישראל), או שנקטעה רגלה, וכל שלא היה פסולו בקודש, והיינו לאתויי חולין שנמלקו בחוץ, מטמאים בבית הבליעה.

וכתבו התוס' (ד"ה מלק בשמאל) דלכאורה כולה מתניתין כר"ש, דאמר (פ"ד). שכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד, דמבואר בגמרא שמליקה המתרת את האיסור והיינו שאם עלה לא ירד, אינה מטמאה בבית הבליעה, אבל לרבי יהודה מליקת לילה או שחיטת דרום תרד. ואף שלר"ש מליקת שמאל מליקה גמורה (לפירוש ר"ת בגמרא כ"ד:), צ"ל דסבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא, אי נמי מודה ר' יהודה בעוף דכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד, דהנך תלתא מיעוטי דלקמן בבהמה כתיבי. מיהו ע"כ חד מינייהו בעוף, דלא תימא שבכל פסולי עוף אם עלה לא ירד.

עוד כתבו התוס' (ד"ה אמר רב) שכיון שמתנן כר"ש וכנ"ל, לכן אמר רב ששמאל ולילה אין מטמאין בבית הבליעה, דאם עלו לא ירדו, וזר וסכין דמטמאים לר"ש, היינו משום שאירע פסול קודם שחיטה, וכדחנקינון דמי, וירדו, דאין פסולן בקודש, דלא נתקדש בכלי, וכל שפסולו בקודש דלא ירד היינו שאירע פסול משנשחט ונתקדש בקודשתו כלי. ודלא כרש"י (פ"ד). שפירש שאין פסולו בקודש היינו

שאירע פסול קודם ביאתו לעזרה. והטעם בכל מקום שאם עלו לא ירדו, היינו משום דאית ליה הכשירא באיזה מקום.

זר שמלק-

לרב זר (וה"ה או אונן או ערל וכל הפסולים) שמלק מטמא בבית הבליעה, דאף שזר כשר לשחיטה, שחיטה לאו עבודה היא, ומה שמצינו ששחיטת פרה פסולה בזר דכתיב "אלעזר" וכתיב "חוקה", שאני פרה שהיא קדשי בדק הבית וצריך בזה כהן כמו שמראות נגעים אינם עבודה וצריך דווקא כהן, ואין ללמוד מבמה שהזר כשר בה למליקה לכתחילה דאין כיהון בבמה, ונימא שכמו כן תטהר מליקת זר מידי נבילה, דבמה היא כחול לגבי מקדש. (ומה שמצינו שלומדים מבמה שיוצא אם עלה לא ירד, התם סמין אקרא ד"וזאת תורת העולה").

ס"ט. לרבי יוחנן זר שמלק אינו מטמא בבית הבליעה, דילפינן מבמה, וכן מבואר בברייתא, עוד מבואר בברייתא שפיגול ונותר וטמא אין מטמאים בבית הבליעה.

דין אם עלה לא ירד במליקת או בקמיצת זר - זר שמלק ועלה העוף על המזבח לא ירד (לר"ש, אבל לרבי יהודה תרד כמו בלילה ויוצא ודרום. תוד"ה מליקת), אבל זר שקמץ והעלו את המנחה על המזבח תרד. ואף שלמ"ד אין מנחה בבמה, אין גם עופות בבמה, דמ"זבחים" ממעטים בין מנחה ובין עופות, (ולמ"ד יש מנחה בבמה, יש גם עופות בבמה), מ"מ אין כלי שרת מקדש מנחה בבמה וא"כ אף שזר אינו פוסל בבמה י"ל שבמקדש שנתקדשה בכלי שרת פוסל.

כתיב "וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה", מהא דכתיב טריפה לומדים דבעינן דומיא דטריפה, שאין זה (-מאורע הטריפות) דבר שמתיר את האיסור (-שום איסור שהיה בה מתחילה), למעט מליקה בפנים שכיון שמתירה את האיסור שבחייה לא היתה ראויה ליקרב לגבוה, אין מטמא בגדים בבית הבליעה. אבל מליקת חולין בפנים או קדשים בין בפנים בין בחוץ, מטמא בגדים בבית הבליעה, כיון שאין זה מתיר שום איסור. אבל שחיטת חולין בפנים, אין מטמא בגדים בבית הבליעה, דבעינן דומיא ד"טריפה" שיהיה שוה בפנים כבחוץ, אבל חולין אין שוה בפנים לבחוץ, וכן שחיטת קדשים בין בפנים בין בחוץ אין מטמא בגדים בבית הבליעה, דכתיב "וזאת תורת העולה".

ס"ט: עוף שנמלק ונמצא טריפה-

לר"מ אינו מטמא בגדים בבית הבליעה, דאם נבלת בהמה שהיא חמורה שמטמאה במגע ומשא, שחיטתה מטהרתה מידי נבילה, כ"ש שנבלת עוף שהיא קלה שאין מטמאה במגע ומשא אלא באכילה ובבית הבליעה, דכתיב "לא יאכל לטמאה בה" – אין לי אלא האמור בה, ששחיטתו תטהר אותו מטומאתו, וילפינן בבנין אב שכמו ששחיטה שהיא מכשרת לאכילה מטהרת, כך מליקה מטהרת.

ולרבי יהודה מטמא בגדים בבית הבליעה, דאמרינן דיו, שכמו שבבהמה שחיטה מטהרת ולא מליקה, ה"ה בעוף, וה"ה שלדבריו בשחיטת חולין טריפה מטמא.

ולרבי יוסי דיה לנבלת העוף שתהא כנבלת בהמה, ששחיטתה מטהרתה ולא מליקתה.

ור"מ אף דאית ליה דיו, (דהא דיו הוא דאורייתא, דכתיב "ואביה ירק ירק בפניה" ק"ו לשכינה, ומכן לומדים שהתורה ניתנה להדרש בקי, ומזה שהמתניה ז' יום דכתיב "תסגר שבעת ימים" ולא י"ד (נקט י"ד משום דאמרינן (גדה ל"א) דשלשה שותפין באדם, והקב"ה נותן בו עשרה דברים כנגד אביו ואמו, ואמרינן דיו כאביו דמיניה ילפינן. וה"ה חיים מפרש דמן הדין הוה ליה למימר ק"ו לשכינה לעולם, דחמורה כל כך, ונקט י"ד כנגד שתי הסגרות, דלא מצינו יותר משני הסגרות, ואף דבשתי הסגרות יום שביעי עולה לכאן ולכאן (נגעים ג' ה') נקט י"ד כלישנא דקרא דכתיב שבעת ימים בכל הסגר. תוד"ה קל וחומר) לומדים שאומרים דיו -שהכתוב מלמד שאינך רשאי להטיל על הגלמד

יותר מהמלמד), מ"מ ר"מ לומד מ"וזאת תורת הבהמה והעוף" שכמו בבהמה דבר המכשיר לאכילה מטהר מידי נבילה, כך בעוף, (שהרי טומאת מגע ומשא יש רק לבהמה, וטומאת בגדים בבית הבליעה יש רק לעוף).

ורבי יהודה לומד מדכתיב "נבילה וטריפה לא יאכל לטמאה בה" לרבות טריפה שנשחטה שהיא טמאה, (לרש"י הכונה שהיא מטמאה מחיים כשהיא טריפה אם תלש ואכל ממנה בשר, אפי' אינו אבר של בשר גידין ועצמות, וכיון דשם טריפה מביא לה טומאה מחיים, אין שחיטה מועלת בה, דאין שחיטה מתרת משום טריפה אלא משום נבילה. והתוס' (ד"ה אי) מוכיחים מכמה מקומות שאין טריפה מטמאה מחיים. והר" חיים מפרש שבאמת עכשיו אין בה טומאה, ורק אם יתלוש מבשרה בחייה טטמא כחותך מן המתה), שהרי לגופה לא איצטריך, דאם היא חיה ועד שמתה היתה בחזקת חיה, הרי כשמתה היא בכלל נבילה, ואם טריפה אינה חיה (שנחלקו בזה בחולין מ"ב.) הרי היא בכלל נבילה כבר משעה שנטרפה.

והא דכתיב "וחלב נבילה וחלב טריפה" שלומדים מזה שחלבם אינו מטמא, גם בזה י"ל שטריפה היא בכלל נבילה וכן"ל, ומדכתיב "טריפה" לומדים שאיסור נבילה וטריפה חל על איסור חלב, וצריכא, דנבילה חמורה שהרי מטמאה, וטריפה חמורה שהרי איסורה מחיים.

ואין לומר שלומדים מ"וחלב טריפה" שחלב בהמה טמאה מטמא, דאין במינה טריפה, וה"ה עוף טמא. דעוף טמא רבי יהודה לומד מ"נבילה וטריפה לא יאכל" דהיינו מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה, ולמעט מי שאיסורו משום בל תאכל טמא, וא"כ גם חלב בהמה טמאה שנטמא אפשר ללמוד מ"וחלב נבילה" דהיינו מי שאיסורו הוא איסור נבילה, ולא מי שאיסורו איסור טומאה.

ע. ואין לומר שלומדים מ"טריפה" לרבות חלב חיה, דהו"א שכיון שחלבה ובשרה מותר, הו"א שאם מתה הוא טמא, קמ"ל טריפה. דיש לדחות שכמו שבטמאה שדין חלבה ובשרה שוה אינו מטמא, ה"ה בחיה, ועוד דהא כתיב "ואכול לא תאכלוהו" ולא איירי בחלב חיה שהוא מותר באכילה.

אביי רוצה לומר שלומדים מ"טריפה" שלא נאמר שכמו שטמאה שאסורה מחיים חלבה טמא, ה"ה טריפה שאסורה מחיים יהא חלבה טמא. והגמרא דוחה דא"כ אף טריפה האמור בנבלת עוף טהור י"ל דאיצטריך שלא נאמר שכמו שעוף טמא שאסור באכילה אינו מטמא, כך טריפה שאסורה באכילה אינה מטמאה. ועוד שהרי א"א ללמוד טריפה מטמאה, דשאני טמאה שלא היה לה שעת הכושר, ואף טריפה מבטן, הא איכא במינה שעת הכושר.

ורבי מאיר לומד מ"טריפה" למעט שבשחיטה בפנים אינו מטמא בבית הבליעה, ורבי יהודה לומד זאת מ"טריפה" אחרינא דכתיב גבי נבלת עוף טהור "וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה באזרח ובגר וכבס בגדיי", ור"מ לומד מהטריפה האחר למעט נבלת עוף טמא דדרשין מי שיש במינו טריפה, ורבי יהודה ממעט נבלת עוף טמא מ"נבילה לא יאכל" דלא איצטריך אלא לדרוש ולומר מי שאזהרתו משום בל תאכל נבילה, יצא זה שאין איסורו אלא משום בל תאכל טמא, ור"מ לומד מ"נבילה לא יאכל" ששיעור אכילה לטמא בבית הבליעה הוא כשיעור איסור אכילתו והיינו בכזית בכדי אכילת פרס, (ואפשר שגם רבי יהודה מודה לזה, אע"פ שלדבריו זה לא מיותר. תוד"ה לשיעור), דאף דמדאפקיה בלשון אכילה אנו לומדים שהשיעור הוא כזית, מ"מ סד"א שכיון שטומאה זו היא חידוש שלא מצינו בתורה טומאה כזו שאינו מטמא מבחוץ אלא בבית הבליעה, יטמא אף בשיעור של יותר מכדי אכילת פרס, קמ"ל.

טומאת חלב נבילה- כתיב "וחלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה" לטהרו מלטמא משום נבילות, ויש להסתפק אי איירי בחלב בהמה טהורה כמו שבהמה טהורה שנשחטה אין בה טומאת נבילה, או דאיירי

בטמאה, כמו שנבלת עוף טמא טהורה מטומאת בית הבליעה) (אבל נבלת בהמה טמאה מטמאה כמו נבלת בהמה טהורה. ע:), קמ"ל "טריפה", לומר דאיירי בטהורה שהיא דבר שיש במינו טריפה, ולא בטמאה שאין במינה טריפה. ולא איירי בחיה שיש במינה טריפה, דכתיב "ואכול לא תאכלוהו" דאיירי במי שחלבה אסור ובשרה מותר, וחיה אף חלבה מותר.

ע: **מלך ונמצאת טריפה מתי טהור לר"מ**- לרבי יוחנן לא טיהר ר"מ במליקת טריפה אלא בתמימין דשייכא בהו מליקה, ולרבי אלעזר טיהר ר"מ אף בעלי מומין ואפי' אווזים ותרנגולים שאינם ראויים למזבח טהורים ע"י מליקה.

טומאת נבילה בעגלה ערופה- עגלה ערופה אינה מטמאה בטומאת נבילה, ד"כפרה" כתיב בה כקדשים, ואף חלבה טהור, ואם שחט את העגלה ערופה, השחיטה מטהרת מטמאת נבילה, ואם מתה חלבה טהור דכתיב "כל חלב" (וה"ה בחלב של שור הנסקל אף שהוא אסור בהנאה), ואף שירידת העגלה לנחל איתן אוסרתה בהנאה. ורבי ירמיה מסתפק מה הדין אם ערף עז על החלל במקום עגלה, אם כיון שאינה מומין עגלה שזו מין דקה הוּו מין גסה אין העריפה מטהרת, או דכיון ששניהם מין בהמה העריפה מטהרת.

כל הזבחים

דיני תערובות

פרק זה נקרא בראשונים 'פרק התערובות', מפני שהוא עוסק בדינים רבים של תערובות, כגון קרבנות שנתערבו בבהמות החייבות מיתה או פסולות להקרבה או בחולין או בקרבנות אחרים, או שאבר מסוים או דם קרבן אחד נתערב באבר או דם של קרבות אחרים. (פרק זה עוסק בתערובת של קרבנות בהמה, ואילו דיני תערובת קרבנות עופות נתבארו במסכת קניין). וכן נתבארו בפרק זה כמה דינים של ביטול ברוב, ואלו דברים אינם בטלים אפילו באלף, ודיני קבוע וכל דפריש, ואיסור נותן טעם.

כמה דינים החשובים לפרק זה:

א' מדכתיב "אחרי רבים להטות" לומדים דין ביטול ברוב. אמנם יש דברים שאינם בטלים מרוב, מחמת חשיבותם, או בגלל חומר הדבר שנתערב (כגון תרומה כלאים ועבודה זרה), או מסיבות אחרות (כגון מה ש"א שאין איסורים מבטלים זה את זה, או שיטת רבי יהודה שמין במינו לא בטיל, או דמים שאינם מבטלים זה את זה), ולפעמים יש התרים מסוימים לשיטות מסוימות בתערובות אלו, כגון באופנים מסוימים לר"א היכא שאחד מהתערובת נפל לים הגדול, או כאשר אחד מהתערובת התערב בדברים נוספים (-ספק ספיקא).

ב' בשונה ממעשר שני וכדומה שניתן לחלל את הקדושה על מעות, קרבן א"א להעביר את הקדושה לבהמה אחרת, כדכתיב "לא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב, ואם המר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, אמנם קרבן שנפל בו מום ניתן לחלל את קדושתו, אמנם לאחר החילול הבעלים חייב להביא קרבן אחר מהמעות הללו, ואם נתערבו ב' בהמות ויש חילוק בשווים, צריך מספק להביא את הקרבן בשווי הגבוה.

ג' יש דברים שהביטול שלהם אינו תלוי ברוב ומיעוט, אלא הוא תלוי האם יש כאן טעם מהמיעוט (כגון בתערובת מאכל אסור במאכל מותר), או האם יש כאן 'שינוי מראה'.

ד' קרבנות שנתערבו (הבהמה כולה או אבר מאבריה או הדם שצריכים לזרוקו ע"ג המזבח) דינם תלוי האם ניתן להקריב את הקרבן באופן שזה כשר להקרבה בשני סוגי הקרבנות, והאם כאשר זמן אכילת אחד הקרבנות קצר יותר מותר להקריבו באופן שיצטרך לאוכלו מספק כחומרת הקרבן השני (-הבאת קדשים לבית הפסול), והאם מותר להקריב או להזות על המזבח דבר שיש צד שהוא לא קרבן (ונחשיב את הדם כאילו הוא מים, ואת הבשר המוקטר כאילו הוא עצים) או לא, ובתערובת דם מלבד שצריך לברר באופן שיש חילוק בדיני הזריקה (מקום הזריקה ומיקום הזריקה), צריך לברר האם כאשר שני דמים נבללו זה בזה, כאשר הוא זורק מהתערובת הוא זורק ודאי מדם שני הקרבנות (יש בילה), והאם יש שיעור להזאה והוא הזה כשיעור.

זבחים שנתערבו

להלן יבואר מה הדין זבחים שנתערבו בבהמות החייבות מיתה, או פסולות להקרבה, או בחולין תמימים, או בקרבנות אחרים, ואח"כ יבואר למה אין בזה דין ביטול ברוב.

זבחים שנתערבו בחייבי מיתה- זבחים שנתערבו בחטאות שדינם למות, או בשור הנסקל, אפי' אם האסורה היא אחת מרובא, כולם ימותו, (ואף דכבר תנא שיין נסך ועבודת כוכבים אוסרים בכל שהם, קמ"ל הכא שלמרות שיש בזה הפסד לגבוה כולם אסורות, והתם קמ"ל שלא רק לקדשים זה נאסר משום דמאסי, אלא גם להדיוט אין איסורי הנאה בטלים ברוב. ע"ב.).

מתי חייבי מיתות שנתערבו כולם ימותו, ומתי כולם פטורים, ועוד מדיני רוב- כתבו התוס' (ד"ה אפילו) דאיתא במתני' (סנהדרין ע"ט): רוצח שנתערב באחרים כולן פטורין, ר' יהודה אומר כונסין אותן לכיפה. ומפרש בגמרא בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנגמר דינן קמפיפלי, ופטרי רבנן משום דאין גומרים דינו של שור אלא בפניו. והקשה ריב"ם דאם הכא דרובא דהיתירא ואיכא פסידא דקדשים אמרינן ימותו כולן, התם דרובא דאיסורא ופסידא הדיוט לא כ"ש. ורבינו יצחק גורס שם דמייירי בשור שלא נגמר דינו שנתערב בשורים אחרים, והיינו בשוורים מועליא. והשיב לו ר"ת דמתניתין דקתני כולן פטורים משמע שהאחרים בני חיובא, ומשמע התם שאם נתערב בשוורים מעליא היה אומר ריש לקיש ניכבשינהו דניידין וכל דפריש מרובא פריש. ומטעם זה היה אומר רבינו תם שנראה להתיר דרוסת הזאב ברוב, דמעשים בכל יום שזאבים טורפים ונושאים שה מן העדר ורועה מציילן ושריא להו אע"ג דבעלי חיים חשיבי. ובנתערב ברוב שנגמר דינם דפטורים אפילו נייד, הא דלא אמרינן כל דפריש מרובא פריש, אין הכונה שהם מותרים בהנאה, אלא שלא הטריחו את ביי"ד להורגם, דכמיתת בעלים כך מיתת השור, ועוד דלא ליתי לאחלופי באדם, דאדם כולי עלמא לא פליגי דפטירי, אבל במתני' דהכא אמרינן כולם ימותו משום דחיישינן לתקלה מפני שהם מוקדשים, ועוד דאיכא איסור מעילה דהזיד במעילה במיתה. ועוד **אומר ר"ת דשור הנסקל אינו אסור בהנאה מחיים**, ורק במיתתו הוא נאסר. והא דאמר (ב"ק מ"ה.) דשור שנגמר דינו מכור אינו מכור אפילו לרידיא, היינו משום דאסור לענות דינו ומצוה לסוקלו, ועוד דאין לו מכר כיון שאין לו בעלים, והלוקח אינו יכול לזכות בו יותר משאר אדם, אבל אם לא נגמר דינו מכור מכור לשחיטה, אי נמי לרידיא דמצוי לאערוקיה לאגמא. והתוס' חולקים על דברי ר"ת וסוברים שגם אפשר למוכרו מחיים לאחר שנגמר דינו. וכן הם חולקים על ההיתר של ר"ת **בעדר שיש בו שה אחד ספק דרוסה**, דבזה יש לאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע, אפילו היכא דפריש מאליו, ורק בדבר שלא נאסר בתערובת, כגון ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת נבילה (פסחים ט:), התם שרינן אי פריש אחת, ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע כיון שהאיסור ניכר וידוע היכן הוא, אבל בדבר שנאסר בתערובת ופרש אסור שמא יקח מן הקבוע. אמנם הבהמה שנושא הזאב והרועה מצילה ונתערבה בעדר יש להתירה מדין ספק ספיקא, דאין דרוסה אלא ביד ושמא טרפה בשניים, ושמא אינו זו שנדרסה. והא דתנן ימותו ולא אמרינן ירעו עד שיסתאבו ויפדו ואחרי כן נימא כל דפריש מרובא פריש, דהשתא להדיט, כדמצינו בכמה קדשים דאמרינן בהו ירעו ולא חיישינן לתקלה. יש לומר דלא עבדינן תקנה ברעייה כיון דלאחר רעייה נמי לא מישתרי אלא מטעם כל דפריש.

מתי הולכים אחר הרוב בדיני נפשות- כתבו התוס' (שם) דהא דקאמר רבי שמעון (סנהדרין ע"ט): הנסקלים שנתערבו בנשרפים ידונו בסקילה שהשריפה חמורה, ולא אזלינן בתר רובא להחמיר בדיני נפשות כדאיתא בגמרא (חולין י"א:) דלא חיישינן שמא במקום סייף נקב הוה. תירץ ר"ת דלא אזלינן בתר רובא להחמיר כיון שנהרג בלאו הכי במיתה אחרת, אי נמי לא אזלינן בתר רובא לחייב אותו שהוא ודאי בסקילה, ומהאי טעמא אמרינן (סנהדרין שם) דאדם רוצח שלא נגמר דינו שנתערב עם אחרים שנגמר דינם כולם פטורים, דמשום רובא לא נעביד דבר שהוא שקר ודאי, דודאי יש אחד שאינו בר מיתה כלל לפי שלא נגמר דינו, ולא דמי לאותו שהרג ודאי אלא דלא ידעינן אי טריפה הוה אי שלם הוה. ועוד י"ל דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ופטור מדאורייתא דספק נפשות להקל. וכי תימא ניכבשינהו ונימא כל דפריש, אי אתה רשאי למושכן להחמיר עליו, ועוד גזירה שמא יקח מן הקבוע.

ע"א. זבחים שנתערבו בפסולים להקרבה- זבחים שנתערבו בשור שנעבדה בו עבירה, או בשור שהמית

אדם על פי עד אחד, או **על פי הבעלים** (שהוא פטור מסקילה משום דמודה בקנס פטור. רש"י. והתוס' ד"ה על) כתבו דאפי' אמרי שנגמר דינם בבית דין כלוני אין נהרגים על פיהם, אף שהמודה בזה חייב, דלא אמרינן אדם קרוב אצל ממונו, דילפינן ממה שמיעטה התורה ב"מן הבהמה" רובע ונרבע על פי בעלים שאינם ראויים לגבוה, דמשמע שלהדיוט הם מותרים), או **ברובע** או **בנרבע** ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים שאינו נסקל (דבשני עדים אסור אפילו להדיוט, וצ"ע מנלן. תוד"ה ברובע), או **במוקצה** שהקצהו לצורך עבודת כוכבים ולא הקריבו, או **בנועבד** שעשאו עבודת כוכבים והשתחוה לו, או **באתנן** או **במחיר כלב**, או **בכלאים** או **בטריפה** (עיין לקמן ע"ד: מנין לנו שיש כאן טריפה), או **ביוצא דופן**, כולם פסולות למזבח, דאין לומר שימותו שהרי הם מותרים להדיוט לולא שמעורב בהם זבח, וא"א להקריבם כיון שהם פסולים להקרבה, והם אסורים להדיוט מחמת הזבח המעורב בהם, דכל האסורים לגבי מזבח אסורים בכל שהן, אע"פ שאינם אסורות בהנאה, וירעו עד שישתאבו וימכרו אבל תם א"א לחללו, ויביא בדמי הבהמה היקרה ביותר קרבן מהמין שנתערב דשמא הזבח הוא היפה, ויאמר כל מקום שהוא הזבח יאה מחולל על מעות הללו. רש"י. וכתבו התוס' ד"ה ויביא) שמשמע מרש"י שהזבח מעורב בריבוא של רובע ונרבע, וא"א לומר כן, אלא מיירי שהרובע נתערב ברוב זבחים, ובדמי היפה שבהן היינו דמי היפה של כל אחד ואחד, ומניח הגרוע שבהן שלא יחלל.

הקשו התוס' ד"ה ובטריפה) שהגמ' לקמן ע"ד מעמידה נתערב בטריפה, בנתערב בולד טריפה ורבי אליעזר היא, או שנתעברה נקובת הקוץ בדרוסת הזאב, או בנפולה, וא"כ כיון שהטיפות לא ידועה מה יעזור שירעו, שהרי ספק טריפה אסורה באכילה, ואינם ראויים לעובדי כוכבים ולכלבים משום דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ומחיים נמי א"א להנות, דפסולי המוקדשים אסורים בגיזו ועבודה, מיהו למ"ד דאיערב בדרוסה יש לה בדיקה לאחר שחיטה אם האדימה בשר כנגד בני מעיים או כנגד הסימנים, דאפי' ודאי דרוסה יש לה בדיקה, ולמ"ד דאיערב בנפולה נפולה יש לה בדיקה, אבל למ"ד בוולד טריפה קשה. ושמא קסבר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים כאיכא דאמרי בבכורות (ט"ו), אי נמי כדאמרינן בפסחים דהא דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הני מילי היכא דלא חזו אלא לכלבים כגון קדשים שמתו או נטרפו, אבל הני דאסורים מחמת טריפות חולין שנתערבו בהן, אבל קדשים גופייהו אם היה מכירן דחזו לדידיה, שרי להאכילן לעובדי כוכבים ולכלבים.

ע"א: זבחים שנתערבו בחולין תמימים או אחד באחד

או זבח אחד בהרבה חולין, ימכרו כל החולין לאלו הצריכים להביא קרבן מאותו המין, ונמצא שכולם קדושים ממין אחד אלא שאין ידוע מה של מי שהרי הזבח הראשון שם בעליו עליו, ויקריב הכהן כל קרבן לשם בעליו. רש"י. ולתוס' ד"ה (לשם) אין לומר כך, דאיתא לעיל (ב:) דאתנו בית דין דלא לימא לשמן דילמא אתי למימר שלא לשמן, אלא לשם מי שהוא היינו סתמא, דסתמא נמי כלשמו דמי.

זבחים שנתערבו בזבחים, אם נתערבו באותו סוג זבח של אדם אחר, יקריב כל אחד לשם מי שזה שלו -שיאמר הרי הוא לשם בעליו ולא יזכיר עליו שם אדם. ומבואר להלן (ע"ד:): דאיירי בקרבן נשים, אבל קרבן אנשים לא, משום דבעינן סמיכה ע"י הבעלים, ואין ידוע מי הבעלים.

מתי אפשר להביא קרבן בלי סמיכה - כתבו התוס' (ע"ד: ד"ה והא) דלא מצי' לשינויי דמיירי בעוף, שאין בו סמיכה, ד'זבחים' קתני, ועוד דעופות אינם בני רעייה ופדיה. ואין לומר שנתערבו מין במינו כגון בכור בבכור ומעשר במעשר, דמשמע דמיירי בכל קדשים. ואין להעמיד ביורש וכרבי יהודה (ערכין ב.) שיורש אינו סומן, דקתני דומיא דחטאת ואשם דאין באין לאחר מיתה. ואף שערל וטמא משלחין קרבנותיהם ואינם סומכים, הכא כיון שיש לו תקנה ברעייה אין לעשות בלא סמיכה. והא דאיתא בפסחים (פ"ח:) חמשה שנתערבו עורות פסחיהן ונמצא יבלת באחד מהן פטורין מלעשות פסח שני, אע"פ שהיו יכולין להביא ממותר הפסח ולא יעשו סמיכה, משום דפסח לא בעי סמיכה ומותר הפסח בעי סמיכה, ולא אמרינן שכיון שאין להם תקנה יעשו בלא סמיכה, משום דכיון שהוא ספק דשמא פטור הוא מלעשות פסח, לא עשו לו חכמים תקנה, כיון שע"י התקנה יעבור על מצות סמיכה. אמנם דווקא כשמביא קרבן אחר ואותו קרבן ודאי טעון סמיכה לא עשו חכמים תקנה שיביא ולא יסמוך, אבל אותו קרבן יביא מספק אף שלא יסמוך, כמבואר בכריתות (כ"ג.) ובנזיר (נ"ז.). וקרבנות שאין להם תקנה אחרת אלא להביאם בלא סמיכה, ואי לאו הכי ימותו, יביאום בלא סמיכה, ולכן מבואר בגמרא (קדושין נ"ה.) שבהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל

עדר, זכרים עולות ונקבות זבחי שלמים. ומהאי טעמא יורש מקריב קרבן אביו אע"פ שאינו סומן. והיכא דצריך קרבן לתקוני גברא (כדלקמן ע"ו:) שמביא אשמו ולוגו, מביא ואינו סומן. והא דאמר במועד קטן (ט"ו:) דאבל אינו משלח קרבנותיו משום דכתיב שלמים כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, אבל אי לאו קרא היה משלח, איכא לאוקמא בעוף או בקרבן נשים, וכן הא דבעי התם מנודה מהו שישלח קרבנותיו. והא דקאמר ת"ש כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר מנוודים היו ושלחו קרבנותיהם, היינו תמידין שבכל יום. והא דתנן במנחות (ק"ז.) פירשתי בן בקר ואינו יודע מה פירשתי מביא פר ועגל, וקאמר בגמרא גבי ששה נלדבה דאחד מהם לפר ואחד לעגל, מיירי בקיץ למזבח שהיא נדבת ציבור ולא בעי סמיכה. והא דאיתא במנחות (ס"ב:) שהשולח קרבנותיו ממדינת הים כהן מניף על ידו, ומדקתני מניף משמע דאיירי בשלמים, ובקרבן נשים ליכא לאוקמה התם, דזוחק להעמיד בקרבן ערל וטמא, צ"ל דאיירי ביורש. והא דערל וטמא משלחים קרבנותיהם, ולא אמרינן שימתינו עד שימולו ויטהרו ויסמכו, מיירי באותם שאין להם תקנה, כגון ערל שמתו אחיו מחמת מילה דא"א למולו בשום ענין, וטמא כגון זב ומצורע דאין רפואתן תלויה בעצמן, אי נמי בקרבן הקבוע להם זמן כגון עולת ראיה וחגיגה שהיה עובר עליהם בבל תאחר. והא דלא אמרינן בערל וטמא ובכל אלו שאין יכולים לסמוך כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו, צ"ל דילפינן כדאיתא במו"ק (ט"ז.) מ"וביום בואו אל הקדש אל החצר הפנימית לשרת בקודש יקריב חטאתו" בבואו יקריב - בזמן שראוי לביאה ראוי להקרבה, בזמן שאינו ראוי לביאה אינו ראוי להקרבה, כגון טמא מת ומצורע, משמע דווקא עשירית האיפה אינו מקריב, אבל שאר קרבנות משלח. אך אין מזה כ"כ ראיה,דדילמא שאר קרבנות היינו אלו שא"צ סמיכה. אך יש לדקדק מהא דדרששן בת"כ "מזובו" ולא מנגעו, שמע מינה דטמא משלח קרבנותיו, דבהבאת קרבן איירי. ועוד יש לדקדק מדממעטינן בחגיגה (ד:) טמא מראה מדכתיב "והבאתם שמה" כל שישנו בביאה ישנו בהבאה, ש"מ דשאר קרבנות משלח ולא חיישינן לענין סמיכה בראוי לסמיכה. אמנם למ"ד (לעיל ל"ב.) דטמא בר סמיכה דאפשר דמעיל ידיה וסמיך, לא מצי למידק מהני קראי היכא דלא אפשר לסמוך כלל, ושמא י"ל דלמאן דאית ליה ביאה במקצת לא שמה ביאה, סבר כל הסומך ראשו ורובו הוא מכנים.

ואם נתערבו בסוג זבח אחר שאין מתן דמם ואימוריהם שוה, ירעו עד שישתאבו (וימכרו), ויביא מהמעות שתי קרבנות לפי היקרה שבהם, ויפסיד את ההפרש. ואם נתערבו בבכור ומעשר בהמה, שאין תפוסים דמיהם בקדושה, וא"א להקריבם כיון שהקרבתם שונה, ירעו עד שישתאבו, ויחלל את הזבח על מעות לפי השווי היקר, והבהמות יאכלו כבכור ומעשר בעלי מומין, שלא ישחטו באיטליז, ולא ימכרו באיטליז, ולא ישקלו בליטרא, ואף שעיי"ז ההקדש מפסיד משוויים, מ"מ משום פסידא דידיה לא מזלזלינן בבכור ומעשר, נהי דאי לא הוה מערב דליכא זילותא אלא בדידיה מזלזלינן ביה משום דרווחא נמי דידיה הוא, אבל באחריני משום איהו לא מזלזלינן.

בכל הקרבנות שייך תערובת, חוץ מחטאת ואשם שזה זכר וזה נקיבה, ואף דאיכא שעיר נשיא שגם הוא זכר, מ"מ הוא ניכר שיש לו שיער, ואילו לאשם יש צמר מפני שהוא איל, אבל בחטאת שנתערבה בעולה, כן שייך תערובת בחטאת של נשיא. ופסח ואשם אף שזה בן שנה וזה בן ב' שנים, מ"מ שייך תערובת באשם נזיר או מצורע שהם בני שנה, או ששייך טעות גם בבן שנה ובן שנתיים. (ע"ה:).

למה בהמה אסורה לא בטלה ברוב, ודין דבר שבמגזין לא בטל

בכדי לבאר את הדין הנ"ל שבזבחים שנתערבו אין ביטול ברוב, הגמרא מביאה את כללי ביטול ברוב, אלו דברים לא בטלים בגלל חשיבותם שהם 'דבר שבמגזין' (האם צריך דבר שאינו נמכר אלא במגזין, או שגם דבר שלפעמים נמכר שלא במגזין אינו בטל), ומתי אומרים 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי'.

ע"ב מה נחשב בריה ואינו בטל - כתבו התוס' (ד"ה וליבטלו)

שאין לומר שזבחים שנתערבו לא בטלים ברוב משום 'בריה', דאע"ג דאבר מן החי חשיב בריה (חולין ק"ב:), איסור תערובת דהכא אינו משום אבר מן החי, אלא כדי שלא ישחוט ויאכל, ואחר שחיטה אין איסור אבר מן החי, ואיסור חטאת המתה ושור הנסקל אפי' שלם לא חשיב בריה, ד**לא חשיב בריה אלא דבר שהתורה אסרה אותו בין גדול בין קטן** ואפילו אין בו כזית, כמו גיד הנשה ואבר מן החי, דכשאסרתם תורה הוי כאילו פירש בין גדול בין קטן, אבל איסור

חטאת המתה ושור הנסקל וכן נבילה חלב ודם אינם אלא בכזית. והא דאיתא בכמות (י"ז.) דקאמר ר"ש אף חטה כברייתה, ורבנן בריית נשמה חשיבא, חיטה לא חשיבא, דמשמע שהדבר תלוי בנשמה, ופרץ והאיכא גיד הנשה. רבנן לדבריו דרבי שמעון קאמרי ליה, דלרבנן הדבר תלוי אם התורה אסרה גם בפחות מכזית, אלא לר"ש שמדמה חיטה לנמלה, לא דמי דנמלה בריית נשמה וחשיבא.

חבילי תלתן (תבלין חשוב, שאף טעם העץ שוה לפרז) של **כלאי הכרם שדינם בשריפה** דכתיב "פן תקדש" – תוקד אש, שנתערבו באחרות, לר"מ כולם ידלקו, דדבר שזרכו לימנות אינו בטל, ולחכמים יעלו באחד ומאתים, דתרומה עולה באחד ומאה, וערלה וכלאי הכרם שאיסורם כפול שהם אסורים גם בהנאה, כפל את העליה, ורק ו' דברים שהם גדולים ודמיהם יקרים וחשובים במינם אינם בטלים, והם אגוזי פרך ורימוני באדן, וחביות סתומות, וחלפי תרדין, וקולחי כרוב, ודלעת יוונית, ור"ע מוסיף ככרות של בעל הבית (אבל של נחתום לא, שהם קטנות, אמנם חתיכת לחם הפנים אינה בטילה בשל חולין, כיון שהוא מתוקן ומנופה היטב. תוד"ה אף), ודברים אלו אינם בטלים כשהם ערלה או כשהם **כלאי הכרם**. וה"ה בתרומה אינם בטלים (אא"כ ס"ל שרק דבר שבמגזין שהוא גם איסורי הנאה אינו בטל), אמנם הדין שידלקו ושעולים באחד ומאתים אינו נוהג בתרומה. תוד"ה הראוי.

שיטת רבי יוחנן שלר"מ רק דבר שאינו נמכר אלא במגזין ואין מי שמוסיף אחד או מוכר בלא מגזין אינו בטל לר"מ, ושיטת ר"ל שכל דבר שנמכר במגזין -שיש בני אדם המקפידים במגזינו ומוכרים אותו במגזין, אפי' שיש בני אדם שמוכרים אותו גם שלא במגזין ואינם מקפידים להוסיף אחד או למכור הכל יחד, אינו בטל.

לריש לקיש ניחא למה הבהמה האסורה לא בטילה ברוב, אבל לרבי יוחנן צ"ב למה הבהמה האסורה לא בטלה ברוב דהא כתיב "אחרי רבים להטות".

מה נחשב חתיכה הראויה להתכבד ואינו בטל, ואלו דברים אינם מתבטלים למ"ד את שזרכו להמנות שנינו- הקשו התוס' למה הבהמה לא נחשבת 'חתיכה הראויה להתכבד' שאינה בטילה, ועוד דבחולין (ק.) מבואר ששור הנסקל אינו בטל אף למ"ד את שזרכו להמנות שנינו. וביארו התוס' ששאלת הגמרא היא על חטאות המתות, דעוף נמי בכלל. עוד כתבו התוס' דאלו המגזיים במתני' (ע"ז ע"ד.) דאסורים ואסורים בכל שהוא, (והיינו יין נסך ועבודת כוכבים ועורות לבובין ושור הנסקל ועגלה ערופה וציפורי מצורע ושער נזיר ופטור חמור ובשר בחלב ושעיר המשתלח וחולין שנשחטו בעזרה), אסורים גם למ"ד את שזרכו להמנות, ולכאורה לפ"ז יין נסך היינו דווקא בחביות סתומות, והא דתני ליה גבי ששה דברים שהם 'את שזרכו להמנות', אף ששאר הדברים לא נמנו שם, שמא החמירו ביין נסך לאסור אפי' חביות פתוחות משום דחמירא עבודת כוכבים משאר איסורין דמטמאה ותופסת דמיה, או דמיירי דווקא בסתומות וקמ"ל שאף שיין נסך נפקא לן מדברי קבלה ולא כתיבא איסורה באורייתא אינו בטל, ועוד קמ"ל שאף שיין נסך קל לר"א דס"ל יש פדיון לעבודת כוכבים אינו בטל, ולפ"ז כל הנהו דע"ז דחשיבי כששה דברים מיירי בדבר חשוב, יין נסך בחביות סתומות, עבודת כוכבים בטבעות וכוסות דחשיבי, עורות לבובין כשעשה ממנו כלי נאה, אי נמי עבודת כוכבים משום דחשיבא לעובדיה, וכן עורות לבובין, או כדמפרש בירושלמי יין נסך ועבודת כוכבים ועורות לבובים על שם "לא ידבק בידך מאומה מן החרם" ואיירי אפילו בחביות פתוחות, ושמא לא הביא פסוק זה בירושלמי אלא למימרא דמיינה ליפנין איסורי הנאה בהני תלת, וציפורי מצורע מיירי בציפור דרור גדולים וחשיבי, שער נזיר כשעשה צורת ציפור כבגד מעשה רוקם משער נזיר ויש עוד אחרים משער היתר (תמורה ל"ז.), ופטור חמור ובשר בחלב ועגלה ערופה וחולין שנשחטו בעזרה בחתיכות הראויות להתכבד, דעדיפי מאת שזרכו להמנות וחשיבי כאגוזי פרך, ואף על גב דאיסורי הנאה נינהו חשיב ראוי להתכבד כיון דאי היתה בטילה היתה ראויה להתכבד, הלכך לא בטלה.

מה הדין בנתערבו באחרות ואחרות באחרות - כתבו התוס' (ד"ה נתערבו) שר"ת לא גורס בשום מקום נתערבו באחרות **ואחרות באחרות**, דשמואל אוסר ספק ספיקא בעבודת כוכבים, והגמרא (ע"ד.) לא מוצאת מי שסובר כמותו אלא רבי יהודה שאוסר ספק ספיקא אפילו בשאר איסורים. אמנם הבריייתא בביצה (ג:) דאיתא התם דביצה שיש ספק אם נולדה בשבת

אסורה, ואם נתערבה באלף כולם אסורות, קאי כשמואל, אי נמי נתערבה באלף לא מייוי בספק נולדה בשבת אלא בודאי נולדה בשבת, דאף רבי יהודה לא אוסר בספק ספיקא אלא בששה דברים שנמכרים רק במנין, דנקט רמוני באדן, אך י"ל דנקט רימוני בדן לרבי שמעון דפליג עליה ושרי בספק ספיקא אפילו ברימוני בדן, והתוס' מוכיחים כצד זה שרבי יהודה אוסר גם בשאר דברים, ויש מפרשים דאפילו גרסינן בכל הנך משניות ואחרות באחרות לא מצי לאתויי ראייה דספק ספיקא אסור, דיילמא הכונה שנתערבו כל האחרות באחרות, ואיצטריך לאשמועינן שלא תתיר מטעם 'תרי רובי', כפי שלגבי יוחסין (כתובות ט"ו). הולכין אחר רוב העיר והוא דאיכא רוב סיעה בהדיה, ואפילו עיר קטנה, ואין הולכין אחר רוב עיר גרידתא ואפילו גדולה כאנטוכיא, ואחרי רוב סיעה גרידתא.

מתי רבי אליעזר סובר יולין הנאה לים המלח - כתבו התוס' (ד"ה כולן ידלקן) שרבי אליעזר שאמר 'יולין הנאה לים המלח', היינו דווקא בעבודת כוכבים, לפי שתופסת דמיה, וכשמוליך הנאה לים המלח נראה כאילו מולין האיסור, וכן גבי שביעית, אבל בערלה וכלאים ושער נזיר ופטר חמור וכל שאר איסורים דלא תפסי דמיהם אמרינן לרבי אליעזר ידלק אפילו בנתערב. עוד יש לפרש שדווקא כשממשות האיסור אינו בעין, כתנור שהסיקו בעצי עבודת כוכבים ואפה בו את הפת, אמרינן יולין הנאה לים המלח כשנתערב.

מתי אומרים ימכרו כולם לעכו"ם חוץ מדמי איסור הנאה שבו - כתבו התוס' (שם) דהא דלא אמור' בכל הני דמסכת ערלה ימכרו כולן לעובד כוכבים חוץ מדמי איסור הנאה שבו, כדקאמר רשב"ג (ע"ז ע"ג). לגבי יין נסך, מפרש בירושלמי הטעם משום דחיישינן בכולהו אם ימכרו לעובד כוכבים שמא יחזור העובד כוכבים וימכור לישראל, אבל ביין נסך ליכא למיחש להכי.

ע"ג. הגמ' מיישבת שרבי יוחנן סובר שהתנא של המשנה סובר כמו התנא דלהלן שסובר שהקציעות אינם בטלות, דס"ל שכל דבר שלפעמים נמכר במנין אינו בטל אפילו בדרבנן וכ"ש בדאורייתא. או שלרבי יוחנן בעלי חיים חשיב ולא בטלי לכו"ע.

ליטרא קציעות תרומה שדרסם על קציעות חולין
על פי (-דווקא נקט, שנראית לעינים, ואין התחתונות בכלל הספק) עיגול או חבית או כוורת, ואינו יודע באיזה עיגול או חבית או כוורת דרסם, נחלקו בדין זה ר"מ ורבי יהודה בשיטת רבי אליעזר ורבי יהושע, לר"מ שיטת רבי אליעזר שרואים את העליונות כאילו הם פרודות, והתחתונות מצטרפות לבטל את התרומה, (שאע"פ שאינם בכלל הספק, הקילו בתרומת פירות דרבנן. אמנם תאנה לבנה שנפלה לתוך לבנות ושחורות, לבנות אסורות ושחורות מותרות, ואין השחורות מעלות את הלבנות, דהתם אין השחורות ראויות להיות בכלל הספק, דלעולם השחורות ניכרות מתוך לבנות. תוד"ה והתחתונות). ולרבי יהושע רק אם יש שם מאה פיות כלים נוספים העליונות מתבטלות באחד ומאה, מפני שרק הם בכלל הספק, ואלו שבשוליים מותרים בכל גוונא. ולרבי יהודה שיטת רבי אליעזר שרק אם יש שם מאה פיות כלים נוספים העליונות מתבטלות באחד ומאה, ואלו שבשוליים מותרים בכל גוונא, ולרבי יהושע אפי' בשלש מאות פיות כלים אינה בטילה דכל שדרכו לימנות לא בטיל. ואם הליטרא תרומה נפלה לתוך העיגול ואינו יודע לאיזה מקום נפלה, לכו"ע בטילה דליתא לאיסורא בעיניה, כיון שנדרס ונדבק באחרות מכל הצדדים.

אלו דברים אינם בטלים ברוב לשיטת ר"מ ורבי יהושע - איתא בגמרא שלריש לקיש ר"מ סובר ש'כל שדרכו להמנות' אינו בטל ברוב, אמנם ביבמות (פ"א.) משמע דהיינו דווקא בתרומה דאורייתא, ולא בתרומה בזמן הזה שהיא מדרבנן. והקשו התוס' דאם תרומה בזמן הזה דרבנן, א"כ בטלה קדושת הארץ, וא"כ כלאי הכרם הם גם דרבנן, ולמה הם לא בטלים לר"מ. ותירצו דכלאי הכרם הוא חד דרבנן, דאם לא בטלה קדושת הארץ היה דאורייתא, אבל תרומה היא תרתי דרבנן, דבטלה קדושת הארץ, ועוד דתרומת תאנים מדרבנן, דלא מיחייב מדאורייתא אלא דגן תירוש ויצהר. א"נ כוונת הברייתא 'שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש', שכל שדרכו להמנות מקדש בדאורייתא, וא"כ דין הוא שיקדש בדרבנן את שדרכו להמנות כגון חבילי תלתן של כלאי הכרם. א"נ כלאי הכרם כיון שיש בהן איסור הנאה חמורים כמו דאורייתא אע"פ

שבטלה קדושת הארץ. והא דלריש לקיש רבי יהושע סובר שליטרא קציעות בטילה, אע"פ שמובאר במגילה (י.) דס"ל שקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבוא, וא"כ קדושת הארץ לא בטלה, צ"ל הטעם משום דתרומת תאנים דרבנן, דמטעם זה הקילו בה לומר שהתחתונות מעלות את העליונות אע"פ שלא נתערבו בכל העיגול. והא דמשמע ביבמות (פ"א.) 'שלר"ל אי תרומה בזמן הזה דאורייתא לא היה עיגול בעיגולין עולה, דקאמר ר"ל והלא אני שונה עיגול בעיגולין עולה אלא תרומה דרבנן, ואיזה הוכחה היא והלא ר' יהושע סבר מקריבין אף על פי שאין בית, דקדושת הבית לא בטלה, וכ"ש קדושת הארץ, ואפ"ה הוא סובר דעיגול עולה ובטל. י"ל שרבי יהושע סובר דלא מקדש אלא ו' דברים, ור"מ דסבר כל שדרכו לא סבר כוותיה בהא. א"נ י"ל בדוחק שהגמרא ביבמות מדברת בתרומת ביכורים דהוי דאורייתא בתאנים, אך זה דוחק. אלא יש לחלק דלענין קדושה התלויה במחיצות, כגון קדושת הבית, קאמר ר' יהושע דלא בטלה, דכתיב 'אשר לו חומה' אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן, משא"כ קדושת הארץ בטלה לרבי יהושע. תוד"ה ר"מ.

מתי גם לרבי יהודה מין במינו בטל - שיטת רבי יהודה שמין במינו לא בטל. והקשו התוס' א"כ למה כאן צריך רבי יהודה לאסור מדין דבר שבמנין. ואומר ר"ת דלא אמר רבי יהודה מין במינו אוסר בכל שהוא, אלא בדבר לח, דומיא דדם הפר ודם השעיר דיליף מיניה, דדבר המתערב הוא, והא דאמרינן (ביצה ל"ח:) דחטיין בחיטין לא בטיל לר' יהודה, מייירי בקמח דהוי דבר המתערב. וחזר בו ר"ת דודאי אין חילוק בין לח ליבש, והא דמצינו שלרבי יהודה תרומה עולה באחד ומאה, מייירי בנפלה לתוך חולין מתוקנין, דאי אפשר למבטל דהיינו חולין להיות כבטל דהיינו תרומה, דבהכאי גוונא מודה רבי יהודה דמין במינו בטל, אבל בנפלה לחולין שאינם מתוקנים דאפשר להם ליעשות תרומה, בזה מין במינו אינו בטל, ויש מחלוקת בגמרא אין אזלינן בתר בטל או בתר מבטל. והתוס' מיישבים את תירוץ ר"ת שמחלק בין לח ליבש מהקושיות שהקשו עליו.

ע"ג: הגמרא שואלת **למה לא אומרים בבהמות שנתערבו כל דפריש מרובא פריש**, והגמרא אומרת דהיכא שמוציא אחת מהבהמות לא שייך כל דפריש, כיון דהוי קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי דכתיב "וארב לו" פרט לזורק אבן לגו, ואמנם מעיקר הדין היה אפשר לגרום לבהמות שיזוזו ולומר כל דפריש מרובא פריש, (והיינו כשפרשו שלא בפנינו, אבל בפרשו בפנינו אסורים כאילו לקחם ממקום הקביעות. תוד"ה וניכבשינהו), אלא שיש לגזור שמא יקחו מהבהמות באופן ששייך קבוע -שמא יקח מהבהמות באופן שלא נייד. אבל אין לגזור שמא יקריבו ביחד רוב מהבהמות, כיון שכבר הותרו מדין כל דפריש. ואין לגזור שיקחו רוב מהבהמות יחד, כיון שזה לא שייך דא"א לצמצם כיון שצריך לרדוף ולהשיג כל אחת.

מתי אומרים מדאורייתא כל קבוע כמחצה על מחצה דמי - כתבו התוס' (ד"ה אלא) שממה שגוזרים שמא יקח מן הקבוע, משמע שאם יקח מן הקבוע זה אסור מדאורייתא, אבל א"א לומר כן, אלא מדאורייתא יש ביטול ברוב בתערובת כיון שהאיסור לא ידוע, ואפילו ששה דברים שהם דבר שבמנים מדאורייתא בטלים ברוב, וכן תרומה בטלה באחד ומאה, ורק כשהאיסור ידוע אסור מדאורייתא מדין קבוע.

רבא אומר שאחרי שרבנן אמרו שלא להקריב מהתערובת, **אף בדיעבד אינו מרצה** דאידיחי ליה מדרבנן. והגמ' אומרת שזה נכון למ"ד בעלי חיים נדחים, אבל למ"ד בעלי חיים אינם נדחים כשר בדיעבד, וכדמצינו שחטאת ועולה (של עופות שאין להם תקנה ברעייה משום שאין פדיון לעוף) שנתערבו, אפי' אחת בריבוא, ימותו כולם, ומ"מ אם הכהן הקריבים בלי להמלך, אם הקריב כולם למעלה או כולם למטה חצי מהם כשרות, ואם הקריב אחת למטה ואחת למטה שניהם פסולות, ד"ל שהקריב את החטאת למעלה ואת העולה למטה. ולחנן המצרי דאמר שבשעיר הנעשה בפנים אפילו דם בכוס שכבר נשחט, אם מת שעיר המשתלח מביא חבירו מן השוק ומזוזג לו ולא אמרינן שהדם נדחה במיתת חבירו ויצטרך להביא שנים חדשים ולעשות גורל, אף אחר שחיטה אין דיחוי, וכדבריו סובר ר"א.

מתי תולים שנאבד האיסור

ע"ד. **טבעת של עבודה זרה** -(שנתקשטה בה עבודת כוכבים) שנתערבה במאה טבעות של היתר, **ונפלה אחת מהם לים הגדול**, לרב הותרו כולם, דתולים שנפלה הטבעת של האיסור, (דמדאורייתא ברובא בטל, ודווקא נפלה ממילא, אבל בהפילה בידים אסור, ואפילו בשוגג אסור אטו מזיד, ודווקא כשנפלה לים הגדול שאיה בעין, אבל פירשה והיא בעין לא. תוד"ה ונפלה). הגמ' מוכיחה מדין זבחים שנתערבו שאם מת אחת לא תולים שמת האיסור. והגמ' מעמידה את רב כשיטת רבי אליעזר שסובר שתולים שמת האיסור, (ואף דטעמא דר"א משום דכתיב 'מום בם לא ירצו' הא ע"י תערובת ירצו, אבל בעלמא לא, היינו דווקא כשנתערבו חד בחד, אבל חד בתרי בלאו קרא ברובא בטל. תוד"ה רב), ואמנם אף רבי אליעזר לא התיר אלא להקריב שתים יחד שודאי אחד מהם מותר, וממילא אף לרב אינו מותר להנות אלא משתי טבעות יחד -למכור את הטבעות שנים שנים.

ולהלן (ע"ד:) הגמ' מביאה שריש לקיש מתיר חביות סתומות שנתערבה בהם חבית תרומה שזה אחד מששה דברים שאינם בטלים, אם נפלה אחת מהם לים המלח, מפני שתולים שהאיסור הוא זה שנפל. והגמ' אומרת שהחידוש שם הוא שאפי' בתרומה שיש לה מתירין שיכול למכור הכל לכהנים מותר, ולא רק בעבודת כוכבים שאין לה מתירים. והחידוש בדברי רב הוא שאפי' בטבעת שאין נפילתה ניכרת מותר, ולא רק בחבית שנפילתה ניכרת ולא יבואו להתיר בלא נפילת אחת לים. ורבה סובר שלא התיר ריש לקיש אלא בחבית שנפילתה ניכרת, אבל בתאנה שהיא קטנה ואין חסרונה ניכר לא, ולרב יוסף אף בתאנה התיר ריש לקיש, דכנפילתה כך עלייתה -כשם שנפילתה נחשבת בעינך לאסור את אלו, כך כשעלתה מתוכם זה נחשב בשביל להתיר.

עוד איתא התם שלרבי אלעזר אם נתערבה חבית של תרומה במאה חביות של חולין שהם סתומות ואינם בטלות, אם **נפתחה אחת מהם** בלא כוונה, שאז כבר יש לה ביטול, נוטל ממנה כדי דימוע אחד ממאה ואחת, ומותר לשתות את כולה, והשאר אסורות עד שיפתחו, אבל לפתוח לכתחילה אסור.

ואמר רבי אושעיא שאם נתערבה חבית תרומה במאה וחמישים של חולין, ונפתחו מאה חביות, החביות הפתוחות מותרות אם נטל מהם כדי דימוע, אבל הסגורות אסורות, ולא תולים שהאיסור נמצא עם הרוב שנפתחו.

האם אחד מהתערובת אוסר תערובת אחרת

טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות של התר, ופרשו ארבעים למקום אחד ושישים למקום אחר, שיטת רב שאם פרשה טבעת אחת בין מהשישים בין מהארבעים ונתערבה בטבעות אחרות אינה אוסרת, דאמרינן שהאיסור נמצא עם הרוב, וכן אם פרשו הארבעים למקום אחר ונתערבו בשאר טבעות אינם אוסרות, (אבל אם לא נתערבו באחרות אסורות לעולם, דאפילו רבי אליעזר שאמר שתולים את האיסור בדבר שאבד, היינו כגון שנפלה אחת לים הגדול, אבל אין לתלות את האיסור בשישים ולהתיר את הארבעים, דאין ביטול ברוב לעבודת כוכבים). אבל אם פרשו השישים למקום אחר ונתערבו בשאר טבעות הם אוסרות. ושיטת שמואל שעבודת כוכבים אוסרת ספיקה וספק ספיקה עד סוף העולם.

והא דתנן **שאם נפלה כוס של עבודת כוכבים לאוצר מלא כוסות** כולם אסורות, ואם נפלה כוס מהתערובת לתוך רבוא כוסות אחרות ומרובא לרבוא, הם מותרות (אפילו ברבוא הראשון, ולא איצטריך מרובא לרבוא אלא לומר שהמ"ד שאוסר אוסר גם בכהאי גוונא. אי נמי משום שברבוא הראשון אסור להנות מכולם יחד, משא"כ בשני שמותר כיון שזה ספק ספיקא, וכן מריבוא לג' ומג' לג' מותר, אבל אסור ליהנות מג'

הראשונים בבת אחת, ומן השניים מותר, ודלא כרש"י. תוד"ה פירש), לשמואל צ"ל שברייטא זו כר"ש וכדלהלן שר"ש מתיר את התערובת השניה, אמנם ר"ש מתיר אפי' בעבודת כוכבים, ושמואל סובר כמותו רק בשאר איסורים אבל עבודה זרה אסורה אפילו בספק ספיקא. או דנימא דס"ל לשמואל כרבי אליעזר שאמר שתנור שהוסק בעצי אשירה, תנור חדש יותץ, ישן יוצן, ואם אפה בו את הפת אסורה בהנאה, ואם נתעברה באחרות ואחרות באחרות דהוי ספק ספיקא כולם אסורות, ולר"א יולץ הנאה לים המלח, ומדבעי פדיון מבואר שספק ספיקא בע"ז אסור. ובאופן אחר מפרש רש"י שר"ש דלהלן סובר כר"א, דאמר מריבוא לג' וכו', ותרצנא מאי שלשה דקתני תרי והוא, ועל זה אומרת הגמרא אי בעית אימא ג' דוקא, ודקאמרין תיסגי בתרי סבר לה כר' אלעזר דאמר לא התיר ר"א אלא שנים שנים, הלכך בעינא דלהוו ד' דלישקלינהו שנים שנים. וראשון ישר בעיני. והתוס' (ד"ה ואי) מקשים כמה קושיות על הפירוש הראשון, (דרבנן נמי אסרי, ועוד דר"א אוסר גם בשאר איסורים, ועוד), ומסכימים עם הפירוש השני, ומבארים דר"ש סבר לה כר"א דאמר תולין את האיסור להקל ולומר שהאיסור הלך לו, וא"ר אלעזר לא התיר ר"א אלא שנים שנים, והכא שנפל איסור לריבוא אסורים, שזה ספק ראשון, ורימוני באדן לא בטלי, ומריבוא לג' דה"ל ספק ספיקא מותר, דאמר איסורא בריבוא איתיה, ואילו ארבעה מותרין, וארבעה בעינן כדי שימכרו שנים שנים, דאם נפל לב' וימכרו שנים ישאר השלישי באיסורו, וליהנות מכולם בבת אחת פשיטא שאסור. וכתבו התוס' שנראה דאין הלכה כשמואל אפילו בספק ספיקא בעבודת כוכבים, דקימא לן כרב באיסור, ואפילו ספק ראשון נראה דשרי בהולכת הנאה לים המלח, דקי"ל כר"א, והי"ה אפילו לשאר איסורים שיש להם פדיון.

רימוני באדן
שהם מששת הדברים שאינם בטלים אוסרים בכל שהוא, שיטת רבי יהודה שגם אם נפל מהתערובת הראשונה לריבוא ומרבוא לרבוא אסורים. ולר"ש אפי' נפל מהתערובת הראשונה לשלשה רימונים של התר (והיינו שניים חוץ מהאיסור), ומשלשה למקום אחר, מותרים אף ג' האמצעיים, דספק ספיקא בטיל. ועיין בקטע הקודם בדברי רש"י ותוס'.

ע"ד: איך שייך שטריפה תתערב באחרות, והרי אם לא ניכר שהיא טריפה מנלן שהיא טריפה-

לרבי ינאי איירי שנקובת הקוץ שאינה נקובה לחלל והיא כשירה, נתערבה בדרוסת הזאב שהיא טריפה מפני שהארס שורפה, (והתירוצים דלהלן סוברים שאפשר להכיר ביניהם, מפני שחור מקוץ הוא עגול, ושל זאב הוא משוך שהצפורן קורע ויורד).

ולריש לקיש איירי שנתערב בנפולה מן הגג ואינה יכולה לעמוד, שהיא ספק טריפה, ואם שחטה קודם ששהתה מעת לעת טריפה משום ריסוקי אברים, אפילו אם בדקה ולא מצא בה שום סימן טריפות, ואם שהתה מעת לעת ושחטה צריכה בדיקה מכל סימני טריפות, וכיון דאיתחזק בה ספק טריפות אין מכניסין אותה לעזרה לשוחטה משום "הקריבהו נא לפחתך", דס"ל שאפי' עמדה צריך המתנה מעת לעת, ואם הלכה צריכה בדיקה, (והמ"ד האחרים סוברים שאם עמדה א"צ להמתין מעת לעת, ואם הלכה א"צ לבודקה).

ולרבי ירמיה איירי בשנתערב ולד טריפה, וכשיטת רבי אליעזר שולד טריפה פסול למזבח. ואפילו למ"ד שברביעה 'היא וולדה נרבעו', לא אמרינן הי וולדה נטרפו, דעובר יש לו חיות בפני עצמו ואינו נטרף עם האם. תוד"ה דאיערב.

ע"ה. איזה מתנות יתן בקרבנות שנתערבו- קרבנות יחיד שנתערבו, או קרבנות ציבור שנתערבו כגון שעיר נשיא בשעיר הרגלים או עולה בעולה, או שנתערב של יחיד בשל ציבור, לת"ק נותן ד' מתנות מכל קרבן, ואם נתן מתנה אחת מכל אחד יצא, דכל הניתנים על מזבח החיצון שנתנם במתנה אחת כיפר, ואם נתן ארבע מכולם יצא (לרש"י הכוונה שנתן מכולם שתי מתנות שהם ארבע. והתוס' (ד"ה ואם) הקשו שלבית הלל גם במתנה אחת יצא, ולכן כתבו דקאי היכא שיש ד' כוסות, שנתערבו שתי חטאות של יחיד ושנים של ציבור, ועל זה קאמר שאם נתן ד' מכולם, והיינו מתנה אחת מכל אחת, יצא). אמנם כל זה שנתערבו הכוסות, אבל אם נבללו הדמים זה בזה נותן ד' מתנות לכולם יחד, דקסבר יש בילה, (ולא קשה כאן מי יסמוך כיון שאין ידוע מי הבעלים, שהרי נתערבו אחר סמיכה), ואם נתן מתנה אחת לכולם יצא. ושיטת רבי

שרק אם יש במתנה שיעור לכל אחד מהקרבנות יצא. הגמ' שואלת שהרי רבי מביא את דברי רבי אליעזר שסובר לקמן פ. שצלוחית של מי חטאת המוקדשים שנפל לתוכה מים אחרים כל שהוא יזה שתי הזאות, דס"ל אין שיעור להזאה, (והיינו שא"צ להזות על הגברא כשיעור, אבל בכלי צריך שיעור. תוד"ה הג"ה), דאם צריך שיעור אע"פ שיש בילה וודאי יש כאן הזאה גם מהמים הכשרים, ומצטרפים מה שבראשונה ומה שבשניה, מי אמר שיש כאן שיעור הזאה, (ואף אם מעורב בזה חצי דם פסול כשר), והגמ' מתרצת שרבי לא סובר כמותו, או שאף שלהזאה אין שיעור, למתן דמים יש שיעור שצריך שיראה הדם לשני רוחות קרן המזבח.

ע"ה: דין בכור ותמורת בכור- בכור לב"ש בזמן הזה אע"פ שנפל בו מום אינו נאכל לנדה, ואינו נפדה לצאת לחולין ולחול קדושה על המעות, ואינו נשקל בליטרא אם הכהן מוכר את בשרו. ותמורת בכור דינה כבכור, כדאיתא בברייטא שכבור ומעשר שנפל בהם מום עושים תמורתה, ותמורתן כיצא בהן.

ואם הקדיש הכהן את הבכור לבדק הבית אחר שנפל בו מום, הגמרא מסתפקת אם עדיף רווח ההקדש וישקול בליטרא כדי לצמצם מכירתו וירבו דמיו, שהרי כיון שהתפיסו לבדק הבית הנאות להקדש ולא לכהן, או שעדיף לא לגרום זילותא לבכור. ורבי יוסי בר אבין אר שזה דומה למי שבא לפדות בכור שהוקדש לבדש הבית (להוציאו לחולין ולהתירו בגיזה ועבודה. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה הפדו) דמייירי בבכור בעל מום מעיקרו, דאל"כ ודאי אינו יוצא לחולין ע"י פדיון, כשאר פסולי המוקדשין. אי נמי שאני בכור ומעשר שאין בדמיהם צורך גבוה, משא"כ בשאר פסולי המוקדשין). והגמרא דוחה דרחמנא אמר "לא תפדה", אבל לשקול בליטרא אין כאן עבירה על דברי תורה. רש"י. ועיין בתוס' (ד"ה התפיס) שהוכיחו שהאיסור לשקול בליטרא הוא דאורייתא, דכתיב (גבי עיר הנדחת) "בהמתה" מי שנאכל בתורת בהמתו, יצא בכור ומעשר שאינו נאכל בתורת בהמתו. ומסקנת הגמרא שאסור לשוקלו בליטרא, דלא הקנה אלא מה שיש לו, וכיון שאצלו לא הותר לשקול בליטרא, אינו יכול להקנות לבדק הבית עודף דמי צמצום משקל הליטרא, ואין לפדותו כדי להתירו בגיזה ובעבודה ויהיה רווח להקדש, דרחמנא אמר "לא תפדה".

דין אשם שנתערב בשלמים, והבאת קדשים לבית הפסול

אשם שנתערב בשלמים
לר"ש שניהם ישחטו בצפון, ויאכלו לפי החמור שבהם והיינו אשם שנאכל בעזרה לזכרי כהונה ליום ולילה, אבל לחכמים אין מביאים קדשים לבית הפסול שמא יבוא לידי נותר, אלא ירעו עד שיסתאבו וימכרו. אמנם אם נתערבו חתיכות בחתיכות, קדשי קדשים בקדשים קלים, או הנאכלות ליום ולילה בחתיכות הנאכלות לשני ימים ולילה, אף לחכמים יאכלו כחמור שבהם, כיון דליכא תקנתא אחריתי.

האם ר"ש מתיר לכתחילה להביא קדשים לבית הפסול- איתא בברייטא שאין לוקחים תרומה בדמי שביעית, מפני שממעט באכילת התרומה ומביאה לידי איסור אכילה, דצריך לבער שביעית מן העולם קודם שתכלה לחיה שבשדה, ותרומה זו היא מתבואת שאר שני שבוע זמן אכילתה לעולם, דאילו שביעית אינה בת תרומות ומעשרות. (וכתבו התוס' (ד"ה שביעית) שאף שבזמן הביעור מחלקם שלש סעודות לעניים, ולרבי יוסי מותר גם לעשירים לאכול, מ"מ ממעט באכילתה לאחר שחילק שלש סעודות ואינו מוצא למי לחלק. והקשו התוס' דתרומה קודם לפסח יהא אסור לחמצה משום דקא ממועט באכילתה. ותירצו דהכי עדיפא ליה ושרי משום דכתיב "למשחה", ולא דמי למבשל ירק בשמן תרומה (לקמן ע"ו). שהירק משתבח ע"י השמן ולא השמן ע"י הירק, ועוד דהעיסה מתחמצת מאיליה, ואפילו מערב בה שאור, מ"מ בלאו הכי היתה מתחמצת קצת).

רבא רצה לומר שזה נכון גם לר"ש, דלא התיר ר"ש אלא כשכבר נתערבו, אבל לערב לכתחילה לא. אמנם אביי מוכיח שר"ש מתיר אפי' לכתחילה, ממה שמצינו שר"ש מתיר לקנות תרומה בכסף מעשר מפני שממעט באכילתה, (ות"ק אוסר מפני שממעט במקום אכילתה

דמעכשיו אין לאוכלה אלא בירושלים. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה אין) שרש"י מבאר דתרומה מותרת לאונן ולא בעי חומה, ועכשיו שזה מעשר זה נאסר לאונן ובעי חומה, ובמשנה משמע שעיקר הקפיידא היא משום המעשר, דמעיקרא שרי לזרים והשתא אסור. ומבואר שם שר"ש אמר לחכמים שאם הקילו לקנות שלמים מכסף מעשר אע"פ שהוא מביאם לידי פיגול ונותר, לא נקל בתרומה שהיא קלה. אמרו לו שלמים מותרים לזרים כמעשר אבל תרומה אסורה לזרים).

ע"ו. וממה שמצינו שר"ש מתיר לערב תבלינים של חולין ושל תרומה בקדשים, אף שממעט באכילת התרומה, אין ראייה שר"ש מתיר לכתחילה, די"ל דשאני תבלין שחייב התרומה שלו הוא מדרבנן. (עוד מצינו שם בברייטא שמותר לאכול קדשים צלויים שלוקים ומבושלים, דאמר קרא "לך נתתים למשחה" – לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים).

רב יוסף שאל למה לא מביאים ראייה ממה שר"ש מתיר לבשל ירק של שביעית בשמן של תרומה, (ות"ק אוסר כדי שלא יביאו קדשים לבית הפסול), ואין לומר דאיירי בתרומת ירק דרבנן, דא"כ ליתני שנתערב ירק של תרומה בשמן של שביעית אבל שמן חייב בתרומה מדאורייתא. ואין לומר דאיירי שכבר נתערב שמן בירק, דא"כ מאי טעמיהו דרבנן שאוסרים, שאף שבאשם שנתערב בשלמים חכמים אוסרים להקריב אף שכבר נתערב, שאני התם שיש תקנה ברעיה, אבל כאן אין תקנה. ורבינא מקשה שגם כאן יש תקנה שיסחוט את השמן, ורב יוסף עונה שע"י הסחיטה יש הפסד לפירות שביעית ורחמנא אמר "לאכלה" ולא להפסד, ואם לא יסחט היטב הרי עדיין נשאר שמן.

אביי מקשה על רבא ממה שמצינו שמצורע ספק מוסגר ספק מוחלט מביא למחרת (-ביום השמיני. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה למחרת) שרש"י במנחות (ק"ה). מבאר שהכוונה ליום השישים ואחד, ואין זה סתירה, דמייירי בספר נזיר טמא שהוא גם ספק מצורע טמא. ועיין בתוס' שמאריכים לבאר דין זה) **אשם ולוג** ואומר שאם הוא מוחלט הרי זה אשמו ולוגו, ואם אינו מוחלט זה שלמי נדבה, (ואף שאשם מצורע שני כהנים מקבלים את דמו אחד ביד ואחד בכלי, ובשלמים צריך לקבל בכלי אחד את כל דמו. תקוני גברא שאני. תוד"ה אשם). (ולא יביאו לאשם תלוי לכפר על ספק עבירה שבידו, וכו"ר דאמר (כריתות כ"ה) מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום, שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא, ועי"ז אינו מביא קדשים לבית הפסול כיון שזמן כל האשמות שוה, דאשם מצורע בא מן הכבשים בני שנה, ואשם תלוי בא מן האילים בני ב' שנים), ואותו אשם טעון שחיטה בצפון ומתן בהונות כחומר אשם, וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כחומר שלמים, ונאכל ליום ולילה. ומבואר שמותר לכתחילה להביא קדשים דאורייתא לבית הפסול שהרי שלמים נאכלים לשני ימים ולילה. והגמ' דוחה דשאני הכא שמותר, כדי לתקן את הגברא. ומטעם זה ג"כ אף שבעלמא לר"ש אין מתנדבים שמן, כאן מותר. ובתודה שאינה נאכלת אלא ליום ולילה, אין יכול להתנות, דבעינן לחם, ובלחם א"א לעשות תקנה. תוד"ה ונאכל.

ע"ו: מה יעשה בלוג שמן - מביא לוג שמן ו(כיון ששמא אינו מצורע והוי חולין בעזרה, כיון דעביד בו עבודה שזמה שבע כנגד פתח אהל מועד ונותן על הבהונות ועל ראש המצורע. תוד"ה לוג) אומר שאם לא נתחייב קרבן מצורע יהא לנדבה, דאיתא לקמן צ"א שמתנדבים שמן בפני עצמו, ויקמוץ מהשמן שמא הוא נדבה וצריך לקומצו ולהקטיר את הקומץ, והשיריים נאכלים, ויזה שבע פעמים (שמא הוא מצורע), וימלא את השמן שחסר, שאף שלוג חסר פסול, לוג שמן שהתחסר לפני היציקה ימלאנו, ויקטיר את הקומץ שמא הוא נדבה לפני ההזאות, לשם נעים, וכדאמר ר"א שאין האיסור אלא כשמקטיר לריח ניחוח, שאם יקטיר לשם הקטרה שייירי אסורים (דכל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו). וכתב רש"י שאומר שאם הוא מצורע דאין הקטרת הקומץ הקטרה דהא לאו נדבה הוא, א"כ ההזאה היא כדין, דאין זה שייריים, ואם אינו מצורע והקטרת הקומץ היא הקטרה ויש

ממנו לא־ישם ואלו שיריים הם והם באיסור בל תקטירו, הרי הזאת האלו כאילו הם מים, שהרי רשאי להעלות שירי מנחה על המזבח. ולתוס' (ד"ה ואי) הנדון בגמרא הוא על ההקטרה, דהמקטיר מלוג שמן של מצורע חייב.

ולא יקטיר אחרי ההזאה, שהרי אין מקטירים קומץ היכא שהשיריים חסרו בין הקמיצה להקטרה דכתיב "מן המנחה" פרט לשחסרה. וכתבו התוס' (ד"ה אימת) שאף שלרבי יוחנן מקטירים קומץ על שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה, ואפילו לריש לקיש דאמר אין מקטירין, מודה שלר"א מקטירים, ור"א משני הכא לבסוף דמסיק לשם עצים. יש לומר דאע"ג דמקטירין, מ"מ לענין אכילה אין תקנה, כיון שהשיריים נאסרים באכילה, דכתיב "והנותרת" ולא הנותרת מן הנותרת.

וכיון שצריך לאכול את השיריים, ואת השמן שהוסיף אחרי ההזאה והקמיצה יפדה בתוך העזרה, שהרי א"א לאוכלו כיון שלא קמץ עליו, ולהוציאו א"א שהרי הוא נפסל ביוצא, ואין בזה איסור הכנסת חולין לעזרה, כיון שלא הכניסו כשהוא חולין אלא נעשה חולין ע"י הפדיין, וכתבו התוס' (שם) שלא יקדישו קדושת דמים על תנאי אם אינו מצורע, ויפדה כשירצה לאכול השיריים, דעדיף לעשות בקדושת הגוף. אך קשה איך נותן מתן שבע ועל הבהונות מאותו מעט שקדוש קדושת דמים דשמא אינו מצורע וזרק לאיבוד שמן הקדש.

דין תערובת באברי קרבנות

ע"ז. איברי חטאת שנתערבו באברי עולה, לרבי אליעזר יתן הכל למעלה על המזבח, ורואים את בשר החטאת שהוא בבל תקטירו **כאילו הוא עצים** -שלא יכוון להקטרה, שהרי אסור להקטירו, דכתיב "לא תקטירו (שמוה דורשים שכל שממנו לא־ישם הרי הוא בבל תקטירו) ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח", לריח ניחוח אי אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשם עצים, ומהא דכתיב ברישא דקרא "קרבן ראשית תקריבו **אותם** לד' " דקאי אשאור ודבש, להביא שתי הלחם מן השאור שהיא ראשית לכל המנחות, וביכורים מן הדבש, "ואל המזבח לא יעלו" אבל אתה מעלה לשם עצים, לומד רבי אליעזר שדווקא זה אסור להעלותו גם לכבש, אבל דבר אחר רק למזבח אסור להעלותו אבל לכבש מותר. **ולחכמים תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה**, דכתיב "אותם" ללמד שדברים אחרים אף לשם עצים אסור להעלות, וכן רבנן לומדים מ"אותם" מה שלמד רבי אליעזר, דהך סוגיא כרבי אלעזר (מנחות נ"ז:) דס"ל שהמעלה מוכלם ע"ג הכבש פטור, אבל לרבי יוחנן חייב. תוד"ה ורבנן.

רבי יהודה (חולק על העמדת המחלוקת של תנא דמתני' ו)סובר שלכו"ע באברי חטאת שנתערבו בעולה יקרבו, ואם נתערבו באברים של רובע ונרבע לכו"ע לא יקרבו, כיון דלא חזו, והמחלוקת היא היכא שנתערבו **אברי עולה תמימה באברי עולה בעלת מום**, שלרבי אליעזר יקרבו וכאילו הם עצים, דאף שגם בעלת מום לא חזי, (וליאכ למימר דאיירי בדוקין שבעין וכו"רע דס"ל שאם עלו לא ירדו, (דבעופות פסול רק מחוסר אבר. ולא חשיב מום בניב שפתים, דשמא בעוף לא שייך ניב שפתים. תוד"ה הכא), שהרי גם לר"ע אין להעלותם לכתחילה, ואם כבר עלו מותר להעלותם גם אם לא נתערבו), מ"מ לומדים מדכתיב "מום במ לא ירצו" שדווקא בעינייהו לא ירצו, אבל בתערובת ירצו, ומה שאמר רבי אליעזר רואה אני אף שיש דרשה, היינו לדבריהם דרבנן שלא דורשים מ"מ נקריבם כעצים כמו בשר חטאת שנתערב בעולה, ורבנן סוברים שבעלי מומין מאיסי משא"כ עולה וחטאת. ומ"מום במ לא ירצו" לומדים חכמים שאם עבר המום ירצו, (ואע"ג דרשינן בבכורות בכלל ופרט שמום עובר מרצה, מום עובר דמוקדשין איצטריך. תוד"ה הא). (ורבי אליעזר לומד דין זה מדכתיב בהם ולא במ, ולרבנן אין כזו דרשה). וכתבו התוס' (שם) דמשמע דמודו רבנן דהנהו דקרבו ועלו למערכה יקרבו, אלא דלכתחילה אסורים מדרבנן.

ע"ז: אברים של תמימין שנתערבו באברים של בעלי מומין, לרבי אליעזר כל אבר שקרב אחד ממנו מותר להקריב את השאר, מפני שתולים בו את האיסור,

וסובר רבי אלעזר שלא התיר רבי אליעזר אלא להקריב שתיים שתיים, אבל אחד אחד לא. ולחכמים אפי' קרבו כולם חוץ מזוג אחד, יצא לבית השריפה מפני שלא תולים את האיסור במה שכבר קרב.

דין דם קרבן שנתערב

דם שנתערב במים, אם יש בו מראית דם כשר, ואמר רבי יוחנן דהיינו שהמים נפלו לתוך הדם, אבל אם נפל הדם לתוך המים ראשון ראשון בטל. ולענין כיסוי גם בנפל הדם לתוך המים חייב בכיסוי, לפי שאין דיחוי במצוות,
שאע"פ שהטיפה הראשונה שנפלה למים ולא היה מראה ניכר נדחתה, כשנפלה הטיפה השניה היא חוזרת וניעורה להצטרף עימה, וכאשר נפל דם עד שהפכו מים למראה דם חוזר ונראה לכיסוי, ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה, דלא שייך דחוי אלא בדבר קדושה.

דם שנתערב ביין שהוא אדום ואין המראה ניכר בו, **רואים אותו כאילו הוא מים** ואומדים שאם דם שנתערב היה ניכר במים הוא כשר לזריקה.

דם שנתערב בדם בהמה או חיה של חולין, **לת"ק רואים אותו של חולין כאילו הוא מים** ואומדים אם דם שנתערב היה ניכר במים כשר אע"פ שהרוב חולין. והקשו התוס' (ד"ה בדם) נהי דאמר רואין כאילו הוא מים ולא מבטל דם אחר, מ"מ אין זה מים גמורים, ולא בטל ממנו שם חולין, ואין מותר להעלותם ע"ג המזבח. ותיירצו דכיון שדם כשר מעורב בו ואין עיקר זריקתם לשם הפסול אלא לשם הכשר, שרי. ועוד דלמ"ד חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא אפילו העלאה נמי שרי. ולרבי יהודה אין דם מבטל דם דמין במינו לא בטיל, ואפילו טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה.

הקשו התוס' (ד"ה רואין) דאיתא במנחות (כ"ב). "ולקח מדם הפר ומדם השעיר" הדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר, סברי רבנן מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה, והיכי דריש הכי, הא "יל דהא דלא בטיל היינו משום דאפי' הוי מים היה בו מראית דם. ותיירצו התוס' דפעמים שהוא כל כך רבה דאי הוי דם הפר מים משתנה מראית דם השעיר עד שנעשה דיהה ופסול, דבעינן מראית דם גמור ולא חזותא בעלמא. ועוד "יל דאי לאו משום דאין עולין מבטלין זה את זה לרבנן, או מין במינו לר' יהודה, כשמערה טיפה ראשונה הוי ליה בטל ונדחו. ואין להקשות דנימא שאם עירה דם הפר לדם השעיר ראשון ראשון בטל, ואפי' מאן דלית ליה ראשון ראשון בטל (ע"ז ג.) הכא מודה משום דה"ל נראה ונדחה, ד"ל דלא אמר ראשון ראשון בטל כשמערה בשפע הרבה יחד, ועוד מי לא עסקינן שמערה דם הפר שבכלי זה ודם השעיר שבכלי זה משניהם יחד תוך כלי שלישי.

ע"ח. נתערב בדם פסולים כגון רובע ונרבע או נשחט חוץ לומנו וחוצ' למקומו **או בדם התמצית, לת"ק ישפך לאמה, ומ"מ אם לא נמלך ונתנן כשר** דאפילו לכתחילה היה כשר אי לאו משום גזירה, ור"א מכשיר.

וצ"ב במה נחלקו. וכתבו התוס' (ע"ט: ד"ה במאי) שלא מסתבר שנחלקו אם אומרים 'רואה אני את דם הפסולים ודם התמצית כאילו הם מים', או לא, כמו שנחלקו בסיפא גבי יתנים למעלה שנתערבו בניתנים למטה, מדלא פירש רבי אליעזר דמכשיר משום דרואה אני כדמפרש בסיפא, אלא ודאי הני רבנן דהכא אית להו רואה אני, והם חולקים מטעם אחר. ועוד נראה דבחולין ובפסולים ובתמצית לכו"ע שרי לשם מים, ולא אסרי אלא במידי דהקברה, כגון ניתנין למעלה בניתנין למטה, ומתן אחת במתן ארבע, דכיון דשניהם דמים כשירים אין לנו להתיר לשנות בדם כשר לזרוק על המזבח אפילו לשם מים כדי להכשיר את העליונים, אבל בחולין ופסולין לא חייש אי שרי לזרוקן לשם מים עם הכשר, כיון דיש בילה).

לרב זביד (ע"ט:) נחלקו אם גוזרים גזירה במקדש להרחיק את האדם מן העבירה, ולכן לת"ק ישפך לאמה, גזירה שמא יבואו להכשיר גם כשיש בדם הפסול או בדם התמצית כדי לבטל את הכשר, (אמנם בנתערב בדם חיה או בהמה לא גזרו, דחולין בעזרה לא שכיחי, אבל דמים פסולים שכיחי), או שלא גוזרים במקדש מפני שחוששים להפסד קדשים. רש"י. והתוס' (ד"ה הכי) מבארים שהגזירה היא שמא יבואו להכשיר את דם הפסולים לזריקה בפני עצמם.

ולרב פפא לכו"ע גוזרים, ונחלקו אם מצוי שדם התמצית ירבה על דם הנפש, ולדבריו ר"א מכשיר רק בזה, **ולא בתערובת של דם פסולים**. וכתבו התוס' (ד"ה רב פפא) שר"ת מצא גירסא בספר ישן 'דכולי עלמא אין גוזרין', ומפרש שאין גוזרין דילמא אתי למיזריקה בעיניה, דבהא לא אתי למיטעי, והא דאסרינן בפסולין גזרינן מיעוט אטו רוב, ומודה בהא ר"א משום דשכיחי. וגירסת הספרים עיקר.

דיני ביטול ברוב ובנותן טעם

פיגול נותר וטמא שבללם יחד כזית כל אחד **ואכלם, לריש לקיש פטור** ממלקות אע"פ שהתרו בו, **מפני שודאי מין אחד הוא יותר מהשני** כאשר הוא מכניס לתוך פיו ולועס שהם מעורבים זה בזה, והשני בטל ברוב, דס"ל שאיסורים מבטלים זה את זה, כמו שהיתר מבטל איסור, וכיון שהחלקים שמתבטלים נקרא שמם כמו הדבר שנתבטלו אליו, וא"א שכולם יתבטלו זה לזה באותו שיעור וישאר מכל אחד כזית, בהכרח יש כאן מין שאין בו כזית, ואין אנו יודעים מאיזה מין יש כזית ומאיזה מין אין כזית, וממילא הוי התראת **ספק** דבכל התראה יש ספק אם יש מאותו מין כזית, וס"ל שהתראת **ספק** לא שמה התראה, ולכן אע"פ שממין אחד ודאי יש כזית פטור, ועוד ס"ל שנותן טעם באופן שההיתר הוא הרוב אינו אסור מן התורה, דאם איסור שנתן טעם בהיתר אסור מן התורה אע"פ שההיתר רוב, א"כ אף אם יש כאן רוב מאיסור אחד, חייב משום שיש כאן טעם מאיסור אחר, וקס"ד השתא שדין זה נאמר אפילו כששני האיסורים שהתערבו הם שני מינים שונים, כגון בשר ושיירי מנחה. רש"י.

והקשו התוס' (ד"ה הפיגול) דאם התרה על שלשתם פשיטא דלוקה אפילו למ"ד התראת ספק לאו שמה התראה, דודאי עבר על אחד מהם, ואם לא התרו אלא על אחת האיסורים פשיטא דפטור אפילו למ"ד התראת ספק שמה התראה, דשמא אותו שהתרה עליו נתבטל, דרק אם אח"כ אנו יודעים בודאי שעבר לוקה. עוד הקשו התוס' שכיון שהמיעוט הבטל אינו מצטרף לשיעור הרוב, שהרי אפילו היתר אינו מצטרף לאיסור, א"כ אפילו את"ל דהתראת ספק שמה התראה הכא פטור, דא"ש שלא יתערב מכל אחד ואחד משהו בחבירו ובצר ליה שיעורא. ועוד דכיון שיש כאן ג' איסורים, א"כ כל שנים מבטלים את השלישי, ויפטר מוכלם. ולכן ביארו התוס' דמייירי כגון דאיכא ב' זיתי פיגול וזית נותר יחד בחתיכה אחת, ועוד יש ב' זיתי נותר וזית פיגול בחתיכה אחרת יחד, ואכל אחת מן החתיכות והתרו בו אל תאכל פיגול שמא זו היא חתיכה שיש בה רוב נותר, ואח"כ (אפילו בתוך כדי אכילת פרס) אכל חתיכה שניה והתרו בו אל תאכל פיגול כבראשונה שמא זו היא אותה שיש בה רוב נותר, ובזה הדין תלוי אם התראת ספק שמה התראה או לא. ובאופן אחר כתבו התוס' דמייירי שעירב שנים מהאיסורים יחד ולא שלש, ואכלם, שכיון שאין אנו יודעים איזה איסור יש לפנינו, הוי התראת ספק.

והא דאיתא בחלה **שהעושה עיסה מחיטים ומאורז, אם יש בה טעם דגן** אע"פ שרובה אורז חייבת בחלה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח אע"פ שרק במצה מחמשת מיני דגן יוצאים יד"ח מצה (דכתיב "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות" – דווקא מין הבא לידי חימוץ כשר למצה, יצאו אלו שאינם באים לידי חימוץ אלא לידי סרחון). שאני התם שזה מין בשאינו מינו, שיש בזה נותן טעם, אבל ריש לקיש מדבר דווקא במין במינו שלא מרגישים את הטעם של האיסור, ולכן הוא בטל ברוב, וא"ל ללמוד מדברי ר"ל שנותן טעם ברוב לאו דאורייתא, וס"ל שאין רואים אותו כאילו הוא מינו לומר שמין במינו אינו בטל אלא בשיעור שאם היה מין במינו לא היה טעם. וכתבו התוס' (ד"ה אלא) דהא דאיתא בפסחים (קט"ו.) לא לכרוך אינש מצה ומרור בהדי הדדי דילמא אתי מרור דרבנן ומבטל מצה דאורייתא, שאני התם שחזק המרירות הוא דמבטל טעם מצה, אבל אורז לא מבטל טעם דגן. ועוד דהתם מייירי דווקא כשאוכל כזית מצה, דכי מבטל ליה מרור ליכא טעם כזית מצה, אבל אם אוכל הרבה שרי.

ע"ח: הגמ' שואלת שנשער מין במינו כמין בשאינו מינו, דכיון שכאשר הטעם ניכר אינו בטל, גם כאשר אין הטעם ניכר אין לזלזל באיסור ולבטלו ברוב, אלא נימא רואים – שאם זה היה אינו מינו הוא נותן טעם, אינו בטל. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה ונשער) ששאלת הגמרא (גם לפי רש"י) היא מדאורייתא.

הגמרא מביאה ראייה שמשערים מין במינו כמו מין בשאינו מינו, מדאיתא במתני' שאם נתערב דם קרבן ביין רואים אותו כאילו הוא מים, ולכאורה הכונה שרואים את היין כאילו הוא מים ואם היה מראה דם ניכר בהם כשר, אע"פ שכלפי היין הדם נחשב מין במינו לענין חזותא ואינו ניכר, דאם נאמר שרואים שהדם הוא מים ופסיל דבטיל ליה ברובא ליתני בטל, ומבואר שמין במינו משערים כאילו לא היה מינו ולהחמיר דלא ליבטל ברובא כל דהו.

ועוד מצינו שאם **הטבילו כלי טמא עם יין לבן או עם חלב** שאין מראיהם ניכר בתוך המים, לרבי יהודה רואים אותם כאילו הם יין אדום שכל זמן שהאדמיומות ניכרת אינו בטל במים ולא עלתה טבילה לכלי זה, ואם נכנסו לתוכו מים בשיעור שהיו מדהים את מראה היין כשר, ואם לאו פסול, ומבואר שמשערים כאילו אינו מינו.

כתבו התוס' (ד"ה ה"ג) שאף שמבואר (שבב ק"כ:) שדיו והחלב לחין אין חוצצין, הכא כיון שיש בדלי חלב עד רובו אין המים מחלחלים. עוד כתבו התוס' דמיייר הכא ביין שהוא כבר מזוג, או ביין חלש שאינו יכול לקבל רוב מים, דאי לאו הכי אף שנתערב בו רוב מים עדיין שמו יין ולא מועיל לו השקע. וכן הדין (יבמות פ"ב:) של נתן סאה ונטל סאה כשר עד רובו, ופירש רש"י דמיייר במי פירות, מדובר ביין חלש, או בשאר מי פירות חוץ מיין, דאם מדובר ביין חזק כיון שהוא יין גמור לענין ברכת הגפן ולכל דבר, נמצא שהוא טובל ביין.

הגמרא מתרצת שזו מחלוקת תנאים, דמבואר בברייתא שזו שיטת רבי יהודה, אבל לת"ק הולכים אחר הרוב וכוותיהו קיימינן.

הגמ' שואלת סתירה בדברי רבי יהודה מהא דתנן **שאם הטביל כלי מלא מי חטאת**, צריך שירבו מי המקוה על

מי החטאת, שכיון שהם אב הטומאה והם חשובים בגלל קדושתם אינם בטלים אלא ברוב, (אי נמי חומרא בעלמא, משום שאין זריעה להקדש וכ"ש למי חטאת, דבגדי אוכלי תרומה מדרס לחטאת. תוד"ה הא), ומבואר שלא משערים כאילו אינו מינו לומר רואים כאילו הוא יין אדום להחמיר. (עוד איתא התם שאם הדלי מלא רוק, כאילו לא טבל מפני שרוק הוא עב וחוצץ בפני המים ואינו בטל במים, (ואפילו באינו מלא הרוק חוצץ), ואם הדלי מלא מי רגלים, רואים אותם כאילו הם מים, דמי רגלים מים הם אע"פ שמראיהם פלוק קצת ממראה מים, וא"י לטבלם ברוב אלא כיון שעברו מי המקוה על שפת הכלי ונשקו למי רגלים הוי חיבור והכלי טהור).

ע"ט. אביי מתרץ שמה שאמר רבי יהודה שרואים את היין הלבן כאילו הוא אדום זה מדברי רבו רבן גמליאל שמחמיר בביטול כמו שמצינו שהוא מחמיר במין במינו שאינו בטל כלל, דס"ל שאין דם מבטל דם אצל זריקה ואצל כיסוי, ואין רוק הטהור מבטל רוק הזב, ואין מי רגלים טהורים מבטלים מי רגלים של זב וזה מטמא אע"פ שהטהור הוא הרוב, ולכן הוא מחמיר ג"כ שכיון שמין שאינו מינו אינו בטל כל זמן שמראה המועט ניכר ברוב, ה"ה כשהמראה שוה רואים אותו כאילו הוא אדום ולא סגי ליה ברובא. רש"י.

התוס' (ד"ה הא דרביה) גורסים 'מי רגלים רואין אותן כאילו הן יין', וקושיית הגמרא היא על דברי רבי יהודה שאין דם מבטל דם, ופירוש הברייתא הוא שדלי מלא רוקין והטבילו כאילו לא טבל, מלא מי רגלים רואין אותן כאילו הן יין ולא בטלי ברובא. מלא מי חטאת עד שירבו המים על מי חטאת, אבל היא דרבו בטלי מהם תורת מי חטאת ונעשו מי מקוה. מאן שמעת ליה דאית ליה רואין במין שאינו מינו השוין בחזותא רבי יהודה, דקתני בההיא דיין לבן רואין אותו כאילו הוא יין אדום, ומי רגלים נמי הוי מין בשאינו מינו, וקתני דסגי להו ברובא במי חטאת, אלמא דמין במינו בטל לרבי יהודה. ומשני הא ידידה הא דרביה, מתניתין דרביה דמין במינו לא בטל, וברייתא ידידה. עוד כתבו התוס' שצריך לדקדק למה לגבי קדשים וטומאה ומקוה אמרינן רואין, וגבי איסורא לא אמרינן רואין אלא מין במינו מדאורייתא ברובא, וגבי טומאה נמי איכא דוכתא דלא אמרינן רואין, ואי אפשר לברר הטעם, אלא היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר. ועוד צריך לדקדק דפעמים דאמר רואין מן המבטל, כגון במתני' דם שנתערב בדם הבהמה נתערב ביין, ופעמים מן הבטל גבי דלי יין לבן וחלב, פעמים דאמר רואין להחמיר כי ההיא דדלי, ופעמים להקל כגון במתני' דמכשירי ליה לזריקה. וי"ל דבשביל המיעוט שלא יתבטל רואין המיעוט בהרוב בין להקל בין להחמיר.

רבא מתרץ שזה חד תנא ורבי יהודה סובר כרבו, והמשנה של מי חטאת מדברת בדלי שתוכו טהור ורק גבו טמא כגון שנטמא גבו בטומאת משקין דרבנן, שמעיקר הדין מספיק שהמים יכנסו לתוכו כל דהו בכדי שתעלה טבילה לשפתו, שהרי תוכו טהור. (והקשו התוס' (ד"ה רבא) שאם תוכו טהור אמאי במלא רוקין כאילו לא בטל, ואמאי במלא מי רגלים רואים כאילו הוא יין. ושמוא רבא לא קאי אמי חטאת). ורבנן חששו שמא יחוס על המי חטאת שלא יתערבו עם מי המקוה ויפסלו, ולא יטביל את שפת הכלי, וגזרו שגם תוכו צריך טבילה ויפסלו, וכיון שיש רוב לא גזרו כיון שטבילת תוכו היא חומרא בעלמא. וכתבו התוס' (ד"ה ה"א) שהא דקים לן בכל הש"ס שרבי יהודה סובר שמין במינו לא בטל, היינו משום דסמכינא אשינויא דרבא.

כללי ביטול לדעת רבא - מין בשאינו מינו בטל אם אין בו בנותן טעם. וכתבו התוס' (ד"ה אמור) שמדלא נקט שהביטול הוא בשישים או במאה [שזה הדין מדרבנן], מבואר שטעם כעיקר דאורייתא, (ויילפינן דין זה מדכתבי בגזיר 'משרת', ומין במינו ברובא), וכן משמע ממה שיוצא יד"ח מצא בארוז שיש בו טעם דגן, ודלא כרש"י

בחולין (צ"ח:) שכתב שלרבא טעם כעיקר רק בקדשים אבל בחולין מדאורייתא ברובא בטל. ולענין מלקות איתא בגמרא (ע"ז ס"ז:) דא"ר יוחנן טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו, והיינו במינו דמדאורייתא ברובא בטלי, וטעמו וממשו דלוקין עליו כגון שהאיסור בעין ומכירו, אבל אם אין מכירו אין לוקין אפילו בטעמו וממשו, אי נמי טעמו וממשו היינו היכא שיש מהאיסור כזית בכדי אכילת פרס. ושיטת ה"ר יוסף דאורלינ'ש שאף שטעם כעיקר דאורייתא אין לוקין עליו מפני שזה איסור עשה (ד'תעבירו באש" דגיעולי מדין). מין במינו בטל ברוב. והיכא דאיכא חזותא (-דבר שאינו תלוי בטעם אלא בחזותא, כגון לעין טבילת מקוה), צריך שיתבטל המראה.

אם איסורים מבטלים זה את זה - שיטת ר"ל (ע"ח.) שאיסורים מבטלים זה את זה, ולרבי אלעזר כשם שמצוות אינן מבטלות זה את זה, כדמצינו שהלל היה כורך פסח מצה ומרור ביחד משום שנאמר "על מצות ומורורים יאכלוהו", ולא אומרים שטעם המרור יבטל את טעם המצה, (ומייירי בזמן הבית ששלשתם היו מדאורייתא. תוד"ה אמרו), כך איסורים אין מבטלים זה את זה.

ע"ט: שיטת רבי יהודה שמין במינו לא בטל, ואיתא בברייתא שחרס של שברי עבט של מי רגלים של זב וזבה, שהחרסים בלעו ממזי רגלי הזבים, שהם אחד ממעיני הזב, וזה מטמא במשא אע"פ שהמי רגלים נבלעו, שכבסו ב' פעמים במים, טמא דעדיין לא פלטו מי הרגלים שבו, ובפעם השלישית טהור מפני שאז נפלטו המי רגלים שבו, (ר"ת מוכיח מכאן דהא דאיתא בע"ז (ל"ג:) גבי כסי פעם ראשון ושני אסור שלישי מותר, דמייירי בהדחה לאחר ששתה בו העובר כוכבים, דומיא דהכא, ולא כמו שפירש רש"י דמייירי בשתה בו העובר כוכבים מתחלתו פעם ראשון ושני קודם ששתה בו ישראל כלל. ודוקא כלי חרס בעי הדחה שלשה פעמים, אבל כוסות של עץ או של כסף אפילו בחד זימנא סגי. תוד"ה שלישי), אמנם אם נתן לתוכו מי רגלים של אדם טהור, לת"ק (והיינו רבי יהודה) טמא, דמין במינו לא בטל, ולרבי אליעזר בן יעקב טהור אחרי הפעם השלישית. (מכאן ראה לר"ת שפוסק שמין במינו בטל, דמשנת ראב"י קב ונקי. תוד"ה רבי.) ואמנם אף לרבי יהודה פשתן שיש בו רוק של נדה, (לת"ק לח טמא ויבש טהור, ו)לרבי יהודה אף אם הרטיבו (-לחלחו) פעמים הרבה לאחר שיבש, שע"י שהרטיבו הוא חוזר להיות לח, טמא ולא אומרים שהרוק יצא מהפשתן, דשאני רוק דקריר נכנס בפשתן בחזקה וקשה להוציאו, אבל מי רגלים אינם בלועים בחרס כ"כ. וכתבו התוס' (ד"ה אף) שאף שמבואר בגדה (נ"ד:) שדבר שיכול לחזור ולהיות לח מטמא גם בעודו יבש, היינו כשחוזר להיות לח ע"י שריה עד מעת לעת, והכא מייירי כשאינו חוזר להיות לח במעת לעת. עוד פירשו התוס' שרבי יהודה מדבר על מה שחכמים אמרו שהרוק הלח מטמא, ועל זה אמר רבי יהודה שאפילו אם נתן עליו מים אינו יוצא מטומאתו, ועל זה אמרו לו חכמים (בתוספתא) שאם המים רבו עליו טהור.

עוד בדיני דמים שנתערבו

דם תמימים שנתערב בדם בעלי מומין שזה מילתא דשכיחא ישפך לאמה גזירה שמא יכשירו כשאין רוב מדם תמימין, ואם נתערבה כוס של בעלי מומין בכוסות של תמימים, לר"א אם קרבה כוס אחת יקרבו כל הכוסות, ולחכמים אפי' קרבו כולם חוץ מאחת, תישפך לאמה. ואמר רבי אלעזר (פ.) שלא הכשיר רבי אליעזר אלא ליתנם שניים שניים, אבל אחד בפני עצמו לא. ואף שכבר נחלקו רבי אליעזר וחכמים באברים, כיון שכבר נזרק הדם בהכשר הוה אמינא שזה קל יותר מתערובת של הדם עצמו דעיקר בקלקול קמ"ל.

פ. דם קרבנות שנתערב זה בזה, אם שניהם ניתנים במתנה אחת כגון דם בכור שנתערב בדם מעשר, יתנם במתנה אחת. ואם נתערבו דמים הניתנים מתן ד' זה בזה כגון דם עולה בדם שלמים או אשם ששניהם טעונים שתי מתנות שהם ארבע ושניהם תחתונים, ינתנו במתן ד'. ואם נתערבו מתן ארבע במתנה אחת כגון דם עולה בבכור ששניהם תחתונים, לרבי אליעזר יתנם מתן ד' כדי שלא יעבור על בל תגרע, ורואים את המתנות היתירות הניתנות מדם הבכור כאילו הם מים, אבל בל תוסיף ליכא אלא כשהוא בפני עצמו, ולרבי יהושע אף בל תגרע ליכא אלא כשהוא בעצמו, ועוד שבנתניה עובר בידיים על בל תוסיף, אבל על בל תגרע אינו עובר בידיים, ואינו דומה עושה מעשה ליושב ואינו עושה ואיסור בא מאילוי.

צלוחית מי חטאת שנפלו לתוכה מים כל שהוא -

לרבי אליעזר יזה מהם על הטמא ב' הזאות. וחכמים פוסלים דס"ל יש בילה כדתנן במתני' אם לא נמלך ונתן כשר אלמא סמכינן אבילה שלח שמתערב בלח מתערב בכולו ובכל טיפה יש משניהם, והכא נמי יש בכל הזאה מן הכשרים ומן הפסולים וּמ"מ הזאה צריכה שיעור, ואין כאן שיעור כיון שיש כאן גם מים פסולים, ואין מצרפים להזאות לצרף הזאה שניה להשלים מה שחסר בראשונה. רש"י. והתוס' (ד"ה בשלמא) כתבו שאין ראיה ממתני' שיש בילה, דדילמא ר"א מכשר כשהעליונים רובא ונתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד, אלא כוונת הגמרא שלרבנן אפילו אם ס"ל שיש בילה, מ"מ פסולין דהזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות, והכי נמי הוה מצי למימר אין בילה ואין הזאה צריכה שיעור, וכגון שנפלו מים בצלוחית כשיעור מי חטאת. עוד כתבו התוס' (ד"ה תנן) שדינים אלו הם חומרא במי חטאת, דמדאורייתא בטל ברוב.

ובשיטת רבי אליעזר נחלקו בגמ' - לריש לקיש למרות שיש בילה והזאה צריכה שיעור, סובר ר"א שההזאות מצטרפות, ומייירי שנתערבו שיעור הזאה אחת בשיעור הזאה אחת או שהכשרים הם הרוב, וממילא כשמצה ב' הזאות ודאי הזה כשיעור. וכתבו התוס' (ד"ה כגון) שאף שמבואר בגמרא (יומא י"ד.) ונדה ט.) שאפילו למ"ד אין הזאה צריכה שיעור, הני מילי אנבא דגברא, אבל במנא צריכה שיעור, ואי"כ כשנתן אחת באחת והזה הזאה ראשונה ליכא בשניה שיעור במנא, מ"מ כיון שבתחילת הזאה ראשונה שהיא תחילת טהרתו איכא שיעורא במנא, אין בכך כלום, שהזאה ראשונה מצטרפת להזאה שניה, וכדמצינו לגבי נטילת ידיים שאם יש בכלי רביעית יכולים שנים ליטול ידיים, ואם יש חצי רביעית אפילו אחד אינו נוטל. ועוד י"ל דאחת באחת לאו דוקא, וכמ"ש רש"י, דכ"ש שאם הרוב מן הכשרים כשר.

ולרבא ס"ל שיש בילה והזאה א"צ שיעור, וצריך ב' הזאות שאז א"א שלא הזה מן הכשרים דאין כאן מן הפסולים אלא כל שהוא, משום קנס שלא ירויח מהתערובת.

ולרב אשיי ס"ל שהזאה א"צ שיעור, אבל לא קונסים, ואין בילה, ובהזאה אחת יתכן שהוא רק מהמים הפסולים, ולכן יזה ב' הזאות. הגמ' שואלת על ריש לקיש ממה שאמר רבי שלרבי אליעזר הזאה כל שהוא מטהרת, ויכול להזות חצי כשר וחצי פסול.

פ. הגמ' שואלת על דברי רב אשי דס"ל שלר"א אין בילה, ממה שאמר ר"א שאם נתערבו עליונים ותחתונים יתן למעלה והתחתונים עלו לו כשיחזור ויתן שיריים למטה לשם שיריים, ואף למתן דם עולה, ואם אין בילה למה לא חוששים שמא לא נתן למעלה אלא מהניתנים למטה.

והגמ' מתרצת דאיירי שהרוב היה מהעליונים, ונתן למעלה יותר משיעור התחתונים דודאי נתן גם מן העליונים, ולפי זה תחתונים לא עלו אלא לשיריים של העליונים, הצריכים להשפך ליסוד, וכיון שהעליונים הרוב ונתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד, ודאי נשאר מן העליונים, אבל תחתונים לא עלו לו שמא נתן את כל התחתונים למעלה. (אבל אם הרוב תחתונים, לא אמר ר"א שיתן למעלה. תוד"ה הכא.) וכן הסיפא שאמר ר"א שאם נתן למטה ולא נמלך יחזור ויתן למעלה (ויחזור ויתן למטה, דמה שנתן למטה קודם נתינתו למעלה פשיטא שאין עולה לו לשם שיריים. תוד"ה נתן), והתחתונים עלו לו, איירי כנ"ל, והתחתונים עלו לשם שיריים.

הגמ' שואלת על דברי רב אשי מהא דאיתא במתני' שאם נתן למעלה ולא נמלך, יכול לתת למטה לכו"ע שהרי גם של למעלה ניתנים שיידיה למטה, ועלו לו בין של למעלה בין של למטה.

הגמ' מתרצת שזה רק לרבנן דאמרי אין בילה, וקתני אלו ואלו עלו לו.

הגמ' שואלת על דברי רב אשי מהא דאיתא במתני' שאם נתערבו דמים הטעונים מתנה אחת, יתנם במתנה אחת, ואין חוששים שמא לא נתן משניהם.

הגמ' מתרצת שנתערב שיעור של מתנה אחת במתנה אחת והכונה שיתן מתנה אחת בשביל כל אחד, ונמצא ששניהם במזבחה, וכן מתן ד' במתן ד' היינו שיעור ד' מתנות ודקתני ונתנו בד' מתנות היינו ד' בשביל זה וד' בשביל זה. הקשו התוס' (ד"ה כגון) מדוע הגמרא מעמידה בנתערב אחת באחת, ולא שנתערב הרבה בהרבה ונותן הכל במתנה אחת, ואי נימא שצריך מתנה לשם כל אחד, יתן חצי מהדם ויחזור ויתן את החצי השני. ותיצרו א' אם נאמר לכהן לזרוק כוס מלאה הוא לא ישמע לנו, כיון שהוא יודע ששניהם כשרים. ב' לשון ינתנו במתנה אחת' משמע שיעור מתנה אחת ולא יותר.

פ"א. אלא אמר רבא כל הך שניויי דשנין לא תשנין, דודאי עלו התחתונים בין לתחילת עולה בין לשם שיריים, ומחלוקת רבי אליעזר וחכמים אינה בגבולו ב' הכוסות, אלא שנתערבו הכוסות זה בזה, ויש הרבה בכל כוס, שלר"א יתן שניהם למעלה ושניהם למטה ושניהם כשרים, ולרבנן ישפך לאמה, ונחלקו אם

שייך לומר רואים כאילו הוא מים או לא, ואמנם לרבי יהודה רבי אליעזר מכשיר גם בבלול וכגון שהרוב כשר ונותן במזבח שיעור בעלת מום ועוד, דס"ל אין בילה, ורבנן חולקים רק בכוסות.

אם מקום עולה הוא מקום השיריים, ודין אין דמים מבטלים זה את זה

דמים הניתנים למטה מחוט הסיקרא שנתערבו בדמים הניתנים למעלה לרבי אליעזר יתן למעלה מתנות חטאת (ורואין את התחתונים כאילו הם מים כיון שאינו מתכוון), ואח"כ (מפני שמצוה להקדים עליונים לתחתונים) יתן למטה וזה יעלה לו לשפיכת שיריים של חטאת ולהתחיל מתנות עולה. ולחכמים ישפך לאמה דלית להו רואין, ואין משנים בתחתונים בשביל להכשיר העליונים, וכו"מ אם לא נמלך ונתן כשר העליון, כיון שניתן ממנו למעלה. (ע"ט:).

י"מ דאירי דווקא אם עדיין לא זרק מן הדם, דרבנן לית להו רואין ואסור לשנות את מקומם לתת את העולה למעלה מן החוט בשביל להכשיר את החטאת, אבל אם נתערבו שיריי דם חטאת עם תחילת עולה מודים חכמים שיתן הכל למטה מן החוט, מפני ששם הוא גם מקום השיריים, וזרקם לקיר המזבח ומאליהם הם שותתים ליסוד. רש"י. והתוס' (ד"ה אבל) כתבו דמירי במתנה שניה של עולה, שהיא בקרן מערבית דרומית, שזה מקום שיריים של חטאת, אבל במתנה ראשונה של עולה ישפך לאמה לרבנן, דאין זה מקום שיריים, דדם עולה בקרן מזרחית צפונית, ושיריים בקרן מערבית דרומית. אמנם י"ל שכיון דדין יסוד דרומי הוא מטעמא דבעינן בסמוך לו, אין קפידא אם יתנם במזרחית צפונית להכשיר דם תחלת עולה. וי"א שאין זה מקום השיריים, דשיריים צריכים שישפכם ע"ג היסוד ממש העשוי כאיצטבא, ולא שישפכם על הקיר הזקוף, ולכן גם בזה לרבנן ישפך לאמה.

דמים אין מבטלים זה את זה אפי' אם אחד מרובה מחבירו. יש לומדים דין זה מדכתיב "ולקח מדם הפר ומדם השעיר", שהיו מערבים אותם יחד ונותנים מהתערובת על קרנות המזבח הפנימי, והרי דם הפר מרובה משל שעיר. והלומדים מהמקורות דלהלן סוברים שלא היו מערבים את דם הפר והשעיר בשביל לתת מהם על הקרנות.

ויש לומדים דין זה מדכתיב בבכור "קודש הם" בהויתם יהו שאפי' אם נתערב בדם קדשים אחרים יקרבו. והיינו בתחילת עולה ובכור. (והמ"ד האחרים לומדים מזה שהם קרבים ולא תמורתם, והתנא הזה לומד תמורה מ"לד' הוא"), ולמ"ד שהקיר הוא גם מקום השיריים איירי גם בסוף עולה ובכור, ולומדים מפסוק זה שמקום עולה הוא מקום השיריים.

פ"א: ויש שלומדים שדמים אין מבטלים זה את זה מדכתיב גבי עולה "והקריבו בני אהרן את הדם וזרקו את

הדם" וא"צ לכתוב דם, דמה יש לו לקבל ולזרוק ע"י שחיטה אם לא דם, ולומדים מזה על שני אופנים שבכל מקום שהוא שמו עליו ואינו בטל, והיינו שאם נתערב דם עולה בדם עולה או תמורה או חולין יקרבו, שכיון שאף אם נתערבו מחיים יקרבו יקריב את התערובת, וכן אם נתערב דם עולה בדם אשם דאם נתערבו מחיים ירעו יקרבו, כיון ששניהם קדשי קדשים, וכן אם נתערב דם עולה בדם תודה ושלמים יקרבו, כיון ששניהם מתן ד', ומה"דם" השני לומדים שאפי' אם נתערבה עולה עם בכור מעשר ופסח יקרבו.

למ"ד שמקום עולה אינו מקום שיריים איירי בתחילת עולה ובכור, וקמ"ל שדמים אין מבטלים זה את זה, (והמ"ד האחרים דם דם לא משמע להו), ולמ"ד שמקום עולה הוא מקום שיריים איירי בסוף עולה ובכור.

והא דאיתא בברייתא שאם נתערבו דמים של למעלה ושל למטה יחד, ולא נמלך ונתנם למעלה, לכו"ע יחזור ויתן למטה, ועלתה הנתניה לשתי הקרבנות. אי איירי בחטאת ועולה אפשר ללמוד מזה שמקום עולה הוא מקום שיריים, אך י"ל דאיירי שנתערב דם חטאת חיצונה בשיריים של פנימית, שאם נמלך לרבנן יאמרו לו לשפוך, דאין לתת דמים הניתנים בפנים בקרנות שבחוץ שזה שלא במקומו, ואם לא נמלך ונתן למעלה נמצא שגם דם המזבח חיצונה נעשה שיריים, ויש לו תערובת של שיריים ושיריים ששניהם ניתנים ביסוד, וכרבי ישמעאל דס"ל ששניהם ניתנים ביסוד המערבי, או כר"ש דס"ל ששניהם ניתנים ביסוד הדרומי, וקמ"ל (במה שלא תירצו דאיירי שנתערב בשיריים של חיצונה, שמקומם שוה לכו"ע), שאף למ"ד ששיריים מעכבים, אינו מעכב אם חסרו, דהכא הרי חסרו כשנתן למעלה ואפי' כשרים. ולא העמידו באופן שרוב הדם מהניתנים למעלה ונתן למטה שיעור תחתונים ועוד, מפני שלמסקנה איירי בנתערבו הכוסות.

דין דם שנכנס או שיצא

ברוב הקרבנות מקום הזאת דמים הוא במזבח החיצון (בבכור מעשר ופסח נותן מתנה אחת, בעולה אשם ושלמים שתי מתנות שהם ארבע, ובחטאת ארבע מתנות), אמנם בחטאות הפנימיות מזה מדמים בהיכל ז' הזאות כנגד הפרוכת וד' הזאות בקרנות המזבח הפנימי (וביוה"כ מזה גם ח' הזאות כנגד הפרוכת ועוד ח' בקודש הקדשים), ואת שירי הדם (גם של חטאות הפנימיות) שופך על היסוד של המזבח החיצון.

דם שיצא מחוץ למחיצות העזרה נפסל ביוצא, וכן דם שצריך להגות על המזבח החיצון והוא נכנס להיכל או לקודש הקדשים נפסל באופנים מסוימים. עוד יש לברר מה עושים כאשר דמים הפנימיים והחיצוניים נתערבו, האם אפשר לתת מהם בחוץ ובפנים או לא. וכן יש לדון האם מקצת דם שיצא או נכנס פוסל את הדם שנשאר במקומו (כמו שמחשבת פיגול פוסלת) או לא, והאם מחשבה להוציא או להכניס פוסלת.

דמים הניתנים על המזבח הפנימי שנתערבו בדמים הניתנים על מזבח החיצון, לכו"ע ישפכו לאמה, לחכמים

דלית להו 'רואין' את המתנות היתירות כאילו הם מים, משום שאסור לשנות באלו מפני הכשרם של אלו, ואף לר"א דאית ליה 'רואין' אינו יכול לתת בחוץ ואח"כ בפנים, מפני שצריך להקדים פנים לחוץ דפנים חשוב, (כמו שמצוה להקדים עליונים לתחתונים -דם חטאת לדם עולה, כדלקמן פ"ט.), ומ"מ בדיעבד כשר (והיינו שיתן דמים הפנימיים בחוץ לשם מים, דאל"כ אינו יכול לחזור ולתת בפנים, כיון שכבר נתכפר לשמואל לפמש"ל לעיל כ"ו: דמזבח החיצון לדמים הפנימיים כמקומן דמי. תוד"ה נתן).

ואם נתן בפנים ואח"כ נתן בחוץ, לר"ע פסול כיון שדם חיצוני שנכנס לפנים פסול, ולחכמים בכל הקרבנות כשא ורק בחטאת החיצונה פסול דכתיב "וכל חטאת אשר יובא מזמרה" וכו', ולר"א אף באשם פסול דכתיב "כחטאת כאשם", ועל כן בנתערבו אין לתתם בפנים כדי להכשיר את הפנימיים, מפני שע"ז החיצוניים נפסלים בידיהם, ומוטב להמתין עד שקיעת החמה שיפסלו מאלהין ואז ישפכם לאמה, (ולדבריו בשאר קרבנות יכול לתת בפנים ואח"כ בחוץ).

בסייעתא דשמיא

קורס 'ללמוד - להגות - ולזכור'

מבית סיכומי תמצית – להתענג בדיעת התורה

מחזור שני ומורחב

11 שיעורים מרתקים ומקצועיים, בהם נלמד על מגוון כלים להעצמת הלימוד ההנאה והזכרון.

השיעורים יתקיימו בירושלים, בני ברק, מודיעין עילית ורכסים.

שיעור פתיחה חינם במקומות ובתאריכים דלהלן:

ירושלים- אולם בנות אסתר שמואל הנביא 21 (מול נוות ישראל, סמוך לשיבת מיר) ביום רביעי כ"ה טבת בשעה 14:10

בני ברק- בית המדרש 'בית השם' רחוב אלחריזי 6 במוצאי שבת פרשת ויגש בשעה 21:00

מודיעין עילית- ביהמ"ד שיח יצחק מסילת יוסף 1 ביום רביעי כ"ה טבת בשעה 22:15

רכסים- ביהמ"ד שבטי ישראל רחוב חרצית 1 גבעה ב' ביום שלישי כ"ד טבת בשעה 21:00

בשיעור זה נלמד על דרכי פעילות מערכת הזכרון, והאופן להשתמש בה לדיעת התורה'

חדש ב'תמצית'

קו עדכונים ושיעורים

בקו תוכלו לשמוע: מידע כללי, עדכונים, רשימת נקודות ההפצה, שיעורים.

02-3131-465

הדרך ללמוד - להגות - ולזכור

קורס חדשני מקצועי וייחודי

ניתן לשמוע את השיעור הראשון חינם בקו המערכת הנ"ל.

להרשמה לשמיעת כל השיעורים יש להתקשר ל: 055-400-7977 (קומה כשרה חדשה).

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי /

משנה ברורה / חפץ חיים / ואהבת חסד

ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד

יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669

- במייל 7692282@gmail.com

- בגדרים פלוס קופת לדעת.

הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, 81 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת 'יפה גוף'.

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים

על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף

היומי בהלכה).

- בנקודות ההפצה

- במייל 7692282@gmail.com

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות

הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תנ"ך וספרי

מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד

היומי, הבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין

הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל

הש"ס.